

A közzététel időpontja: 2021. július 16.
Az alkalmazás kezdő dátuma: 2022. január 1.

SZLOVÁK NYELV ÉS IRODALOM

RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szint

1. Szövegértés

- A szöveg lényegének felismerése, megítélése.
- A cél, a beszédzándékok, érvelések, különböző vélemények felismerése a szóbeli és írásbeli szövegfajtákban.
- A szóbeli és írásbeli szövegekből nyert információk használata; kiválasztás, újrendezés a téma és cél összefüggésében.
- A különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták (pl. publicisztikai, ismeretterjesztő, elektronikus sajtó, szépirodalmi stb.) gondolatmenetének követése, a szövegösszefüggések felismerése a kifejezés és a tartalom síkján.
- A nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és önálló használata (pl. egynyelvű és kétnyelvű szótárak, lexikonok, szöveggyűjtemények, CD-ROM stb.)
- Kritikai, személyes állásfoglalás kialakítása az olvasott, illetve hallott információk kapcsán.
- Különböző témájú és műfajú szóbeli és írásbeli szövegfajták összehasonlítása adott szempontrendszer alapján.
- A szépirodalmi szöveg értelmezése és értékelése a műfaj, a szerkezet, a stílus felismerése, megfogalmazása, kifejtése.
- A különböző korokban és korszakokban született szépirodalmi művek/szövegek bemutatása, a korra és korszakra jellemző sajátos életérzések, életszemlélet, erkölcsi megfontolások láttatása.
- Sajátos életformára, kulturális szokásokra utaló információk felismerése és megfogalmazása.

2. Szövegalkotás írásban

- Különböző témákban, különböző műfajokban vélemény megfogalmazása a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelően.
- Tájékoztató, érvelő, esszé típusú szövegek létrehozása a megadott témákban.
- Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.
- A megnyilatkozás céljának, tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.
- Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.

- Hivatalos írásművek (pl. hozzászólás, pályázat, levél, önéletrajz, kérvény) szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása.

3. Beszéd, szóbeli szövegalkotás

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.
- A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak, zenei eszközeinek - artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet - alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban.

B) TÉMAKÖRÖK

Az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei.

1. Szlovák nyelv

1.1. Ismeretek a nyelvről

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
1.1.1. Kommunikáció	A mondatfonetikai eszközök (hangsúly, hangerő, hanglejtés, hangmagasság, beszédszünet, beszédtempó) és a nem nyelvi jelek (tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz) szerepe a kommunikációban.	A reklámok, internetes felületek verbális és nem verbális közlési szándékának felismerése. A mindennapi társalgásban, a nyilvános kommunikációs színtereken, valamint az internetes felületeken előforduló manipulációs szándékok, hibás következtetések felismerése.
1.1.2. Helyesírás	A lágy és kemény szótagok helyesírási szabályai. Az idézetek helyesírása. A l-l' mássalhangzók megkülönböztetése a helyesírásban.	

	A ritmustörvény és a ritmustörvény alóli kivételek érvényesítése a helyesírásban. A szótagalkotó l-lí, r-rí mássalhangzók helyesírási kérdései. Az i-y, í-ý írása a szlovák és idegen szavakban. A nagybetűk írásának szabályai. A tulajdonnevek helyesírása. Az elválasztás szabályai.	
	A tőszámnév és a sorszámnév helyesírására vonatkozó szabályok. A határozószó helyesírása. Írásjelek használata az egyszerű és az összetett mondatokban.	
1.1.3. Hangtan	A szlovák nyelv hangtani rendszerének ismerete: a magánhangzók, a kettőshangzók és a mássalhangzók. Hasonulás. A mássalhangzók találkozásakor fellépő hasonulás. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai, valamint a helyesírás és a kiejtés összefüggése: lágy és kemény szótagok, rövid és hosszú szótagok, a l-lí és a r-rí mássalhangzók szerepe a szótagalkotásban.	A hangok képzési, ejtési jellemzői.

1.1.4. Alaktan/Morfológia	A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, teljes jelentésű szavak, nem teljes jelentésű szavak, ragozható és nem ragozható szavak. A ragozható szavak - a főnév, a melléknév, a számnév, a névmás és az ige - nyelvtani kategóriái, fajtái. A melléknevek fokozása. A nem ragozható szófajok - a határozószók, az elöljárószók, a kötőszók, a módosítószók, az indulatszók - fajtái. A határozószó fokozása.	A többszófajúság.
1.1.5. Mondattan	A fő mondatrészek szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik, vonzatok. A bővítmények szerepe, funkciója és fajtái, mondatbeli viszonyaik. A szó szerkezetek típusi, fajtái: predikatív, koordinatív, determinatív. A mondat nyelvi funkciója, felépítése, szerkezete, mondatfajták. Az összetett mondatok fajtái, a mellérendelő összetett mondatok fajtái (kapcsolatos mondat, fokozó mondat, ellentétes mondat, választó mondat, következtető mondat, magyarázó mondat), az alárendelő összetett mondatok fajtái	A szó szerkezet típusok felépítése felismerése és alkotása. Összetett mondatok elemzése szerkezeti rajzzal. A többszörösen összetett mondatok fajtái.

	(alanyi, állítmányi, mondatalapú, tárgyi, határozói, jelzői), mellékmondat, kötőszók.	
1.1.6. Szótan, szóalkotástan	Az irodalmi nyelv és annak funkciója. Szlovák nyelvjárások, magyarországi szlovák nyelvjárások. A szóalkotás módjai: szóképzés (prefixszel és szuffixszel), szóösszetétel. A szókészlet és az alapszókészlet meghatározása. A szókészlet tagolódása: = irodalmi és nem irodalmi szavak (szleng, nyelvjárási szavak, zsargon); = a szavak jelentése szempontjából (teljes jelentésű szavak, nem teljes jelentésű szavak, egyjelentésű szavak, többjelentésű szavak, szinonimák, homonimák, antonimák, állandósult szókapcsolatok); = a szavak érzelmi, hangulati töltése szerint: neutrális szavak, érzelmi hangulati töltéssel rendelkező szavak (eufemizmusok, diszfemizmusok, kicsinyítő szavak, nagyító szavak, pejoratív szavak); = a szavak eredete szerint (szlovák szavak és idegen eredetű szavak); = a szavak stilisztikai rétegződése alapján stilisztikailag differenciálatlan és stilisztikailag differenciált szavak (köznyelvi szavak, poetizmusok, szakszavak);	A szóalkotás ritkább módjai: rövidítések.

	az élőnyelvi használathoz viszonyítva (neologizmusok, archaizmusok, historizmusok).	
1.1.7. Nyelvtörténet/ Az irodalmi nyelv története	A szlovák nyelv eredete (indoeurópai nyelvcsalád, szláv nyelvcsalád). Helye a nyelvek között: a szláv nyelvek csoportosítása. Az ószláv nyelv.	A szlovák nyelv helye a nyelvek között: az indoeurópai nyelvek csoportosítása.
	Az irodalmi nyelv fogalmának meghatározása.	Nyelvészeti szaklapok, nyelvészeti szakkönyvek ismerete (1-2 tanulmány 1-2 részlete).
	A nyelvfejlődés korszakai: ószláv kor, a 10-14. századi feudális kor, 15-18. század, Anton Bernolák kora, Ľudovít Štúr kora, jelenkor, jellemzőik.	
	Intézmények (Ľudovít Štúr Nyelvtudományi Intézet), szótárak (Slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu, Synonymický slovník) ismerete.	
1.1.8. Stilisztikai alapismeretek	A stílus és a nyelvi stílus fogalma.	A metafora funkciója és használata a mindennapi, a publicisztikai és a tudományos nyelvhasználatban.
	Stílusrétegek: = magánéleti szövegek stílusa: társalgási stílus; = a közéleti szövegek stílusa: hivatalos stílus, szónoki, előadói stílus, publicisztikai stílus, tudományos stílus; = szépirodalmi stílus. A leggyakoribb stílusrétegek jellemzői.	A beszédhelyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő hangtani, lexikális, morfológiai, szintaktikai stílusesszközök.
1.1.9. Szövegtan	A szöveg fogalma.	A szövegértelem összetevői: pragmatikai, jelentésbeli és nyelvtani szintje.
	A szöveg szerkezete: a szöveg és a mondat viszonya, szövegegységek.	Az értekezés szerkezeti felépítése.

	Szövegek összefüggése, értelemhálózata. A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. A fogalmazásfajták (tájékoztató, elbeszélő, leíró, érvelő) általános jellemzőinek felismertetése, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése és megnevezése. Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípusok: a társalgási stílus, a hivatalos stílus, a szóközi stílus, a publicisztikai stílus, a tudományos stílus, a szépirodalmi stílus leggyakoribb műfajai. Mindennapi, tudományos és irodalmi szövegek témájának megértése. Világos szövegalkotás, kifejezőkészség az elbeszélés, leírás, jellemzés, értelmezés-fejtegetés, beszámoló, ismertetés, műfajokban. Az esszé szerkezeti felépítése. Különböző magánjellelű és hivatalos szövegek szerkezetének, jellemzőinek ismerete, magánjellelű és hivatalos szövegek	
	alkotása (levél, hivatalos levél, önéletrajz, kérvény, motivációs levél). Olvasható, esztétikus, hatékony egyéni írásmód.	

	Szövegátalakító gyakorlatok szempontváltással, a kommunikációs célnak megfelelően: adott szempontok szerinti szövegtömörítés, szövegbővítés. Önálló, több forrástípusra is kitérő könyvtári anyaggyűjtés és az információknak a feladatnak megfelelő alkotó és etikus felhasználása. Hivatkozás, pontos forrásmegjelölés.	
1.1.10. Retorika	A szónoki stílus műfajai (politikai beszéd, törvényszéki beszéd, előadás, kiselőadás, ünnepi beszéd, üdvözlőbeszéd, hozzászólás). A szónok tulajdonságai, feladatai. A hatásos előadásmód eszközei. A beszéd megszerkesztésének követelményei. A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. Az előadás szemléltetésének módjai: bemutatás, prezentáció stb. Hivatalos felszólalás, hozzászólás.	
	Kulturált vita, véleménynyilvánítás. Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. Az érvelési hibák. A cáfolat módszerei.	

1.2. Fogalmak

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

Kommunikáció	mondatfonetikai eszköz, hangsúly, hangerő, hanglejtés, hangmagasság, beszédszünet, beszédtempó, nem nyelvi jel, tekintet, mimika, gesztus, testtartás, térköz, <i>manipuláció</i>
Helyesírás	helyesírási alapelv, írott nyelv, nyelvi norma, idézés, szó szerinti idézet, idéző mondat, megszakított idéző mondat, tartalmi idézés
Hangtan	ritmustörvény, szótagképző mássalhangzó, hasonulás
Alaktan	teljes jelentésű szó, nem teljes jelentésű szó, ragozható szó, nem ragozható szó, nyelvtani kategória
Szótan/szóalkotástan	szótő, prefix, szuffix, rövidítés, szókészlet, alapszókészlet, irodalmi szó, szleng, nyelvjárási szó, zsargon, teljes jelentésű szó, nem teljes jelentésű szó, egyjelentésű szó, többjelentésű szó, szinonímia, homonímia, antonímia, állandósult szókapcsolat, érzelmi, hangulati töltésű szó, neutrális szó, eufemizmus, diszfemizmus, kicsinyítő szó, nagyító szó, pejoratív szó, idegen eredetű szó, stilisztikailag differenciálatlan és stilisztikailag differenciált szó, köznyelvi szó, poetizmus, szakszó, neologizmus, archaizmus, historizmus
Mondattan	szószerkezet, összetett mondat, mellérendelő összetett mondat, alárendelő összetett mondat, <i>többszörösen összetett mondat</i>
Nyelvtörténet/Az irodalmi nyelv története	nyelvcsalád, indoeurópai nyelvcsalád, szláv nyelvcsalád, nyelvrokonság, ószláv nyelv, szláv írás, hlaholika, cirill írás, ószláv nyelv, egyházi szláv nyelv, latin nyelv, bibliai cseh nyelv, nyelvkodifikálás, Bernonolák-féle irodalmi nyelv, Štúr-féle irodalmi nyelv
Stilisztikai alapismeretek	stílus, nyelvi stílus, hangtani, lexikális, morfológiai, szintaktikai stílusesezköz, szubjektív tényező, objektív tényező, hangszimbolika, szóhangulat, eufemizmus, pejoratív szó, vulgarizmus, archaizmus, poetizmus, bibliai eredetű szó, frazeológiai kifejezés, szókép, alakzat,

	szokatlan szórend, modalitás, befejezetlen mondat, elliptikus mondat, egytagú, kéttagú mondat, stílusréteg, magánéleti szövegek stílusa, társalgási stílus, a közéleti szövegek stílusa, hivatalos stílus, szónoki, előadói stílus, publicisztikai stílus, tudományos és a szakmai stílus, szépirodalmi stílus
Szövegten	a szöveg (külső) szerkezete, mondat, bekezdés, fejezet, a szöveg (belső) szerkezete, szövegkohézió (témahálózat, kulcsszó, cím), tájékoztató, elbeszélő, leíró, érvelő fogalmazásfajta, nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípus (a társalgási stílus, a hivatalos stílus, a szónoki stílus, a publicisztikai stílus, a tudományos stílus, a szépirodalmi stílus műfajai), magánjellegű és hivatalos szöveg (levél, hivatalos levél, önéletrajz, kérvény, motivációs levél), értelmezés-fejtegetés, beszámoló, ismertetés, hivatkozás, forrásmegjelölés, szövegalkotás, szövegszerkesztés, értekezés, esszé, hivatkozás, forrásmegjelölés
Retorika	retorika, szónok, szónoklat, beszédfajta, vita, érv, cáfolat, szónoki kérdés, válasz, szónoki párbeszéd, távollévő személy megszólítása, felkiáltás, szófordulat, idézet, szólás, közmondás, ismétlődés

2. Irodalom

2.1. Szerzők, művek

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
2.1.1. A romantika irodalma	A népiesség és a nemzeti elkötelezettség programja, a szlovák nyelv kodifikálása, a romantika műfajai, prozódíaja. Ludovít Štúr alkotói portréja, közéleti szerepe, nyelvkodifikáló tevékenysége, a <i>Nárečja</i>	Szlovák társadalmi és irodalmi élet a 19. sz. első felében.

	<i>slovenskuo alebo potreba písania v tomto nárečí</i> (részletek) értekező próza értelmezése. Janko Král' portréja; jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. Az <i>Orol vták</i>, <i>Krajinská pieseň</i>, <i>Jarná pieseň</i>, valamint a <i>Kvet</i>, <i>Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i> versek értelmezése. Andrej Sládkovič portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Marína</i> (részletek) és a <i>Detvan</i> (részletek) értelmezése. Ján Botto portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Žltá ľalija</i>, <i>Margita a Besná</i> művek értelmezése. Samo Chalupka portréja, jellemző műfajok, témák, életérzések költészetében. A <i>Mor ho!</i> mű értelmezése.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása. Motivikus, tematikai, poétikai hasonlóságok a szlovák és a magyar irodalomban.
2.1.2. A realizmus korai szakasza (1870–1918) - Pavol Országh Hviezdoslav	A realizmus jellemző jegyei: konkrét társadalmi környezet ábrázolása, az író krónikás szerepe, kritikus ábrázolásmódja. Pavol Országh-Hviezdoslav portréja, életútja, életművének műfaji, formai és stiláris sokszínűsége a <i>Mňa kedys' zvädzal svet</i>, <i>Priadka</i>, <i>Krvavé sonety</i> (részletek), <i>Hájníkova žena</i> (részletek), alapján.	A szlovák nemzeti mozgalom céljai, problémái, intézmények, fórumok. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.1.3. A szlovák realista irodalom virágkora – Martin Kukučín, Jozef	A realizmus filozófiai alapjai, stílusjegyei.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

Gregor-Tajovský, Janko Jesenský, Božena Slančíková Timrava prózája	A realista próza műfajai: regény, elbeszélés, novella. Martin Kukučín alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; a <i>Rysavá jalovica</i>, <i>Ked' báčik z Chochoľova umrie</i>, <i>Dom v stráni (részletek)</i> művek elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel. Jozef Gregor-Tajovský portréja, életművének sokszínűsége, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében a <i>Do konca</i>, <i>Mamka Pôstková</i>, <i>Na chlieb</i>, <i>Horký chlieb</i>, <i>Maco Mlieč</i> művek alapján. Janko Jesenský alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében: <i>Slnečný kúpel'</i>, <i>Doktor</i>, <i>Pani Rafíková</i>, <i>Demokrati (részletek)</i>. Božena Slančíková Timrava <i>Ľapákovci</i>, <i>Hrdinovia (részletek)</i>, <i>Skon Paľa Ročku (részletek)</i> műveinek elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel.	
2.1.4. A szlovák modernizmus – Ivan Krasko költészete	A szlovák modernizmus létrejöttének történelmi, esztétikai feltételei. Ivan Krasko portréja, költészetének stílusbeli sajátosságai (pl. impresszionizmus, szimbolizmus) és motívumai (magányélmény, szomorúság, az anya iránt érzett szeretet,	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	természet, nemzet, költői vallomás) a <i>Vesper Dominicae, Topole, Zmráka sa, Otcova rola, Baníci, Otrók, Kritikovi</i> művek alapján.	
2.1.5. A szlovák irodalom 1918 és 1945 között – Ján Smrek és Emil Boleslav Lukáč költészete	Ján Smrek alkotói portréja. Stílusirányzatok a költészetében (szimbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus). Költői program, életérzések (életöröm, optimizmus, dinamizmus), motívumok (a költészet több mint a kenyér, a szó ereje, sorsszerűség, varázslat, a világba vetett hit, a világ, mint egyenrangú partner), a képszerűség stíluseszközeinek felismerése értelmezése a <i>Neslýchané</i> és a <i>Triumf</i> művek alapján. Emil Boleslav Lukáč alkotói portréja. Stílusirányzatok a költészetében: neoszimbolizmus, parnasszizmus. Életérzések (bizonytalanság, nyugtalanság, biztonság), motívumok (társadalmi problémák, a fasizmus kegyetlensége, falu -város ellentét, városi erkölcs), a képszerűség stíluseszközeinek felismerése értelmezése a <i>Goethehof</i> és a <i>Taedium urbis</i> művek alapján.	A 20-as évek politikai, társadalmi helyzete – az irodalom fellendülése. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.1.6. A szlovák irodalom 1918 és 1945 között – Jozef Cíger-Hronský és Milo Urban prózája	Jozef Cíger-Hronský alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Jozef Mak</i> c. regény elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemek;	A művek elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	problematika (kisember), stílus; a mű elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái, az expresszionizmus, a lirizált próza és az egzisztencializmus hatása a műre. Milo Urban alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Živý bič</i> c. regény (részletek) elemző értelmezése sok szempontú megközelítéssel, pl. a biologizmus és az avantgárd megjelenési formái; műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemi és motivikus összetettség; problematika, stílus.	
2.1.7. Lirizált próza – Margita Figuli, František Švantner	A lirizált próza - esztétikai elvek, archetípusok. Margita Figuli alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az életművében; írásművészetének sajátosságai. A <i>Tri gaštanové kone</i> novella elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemek; problematika (szerelem - vagyon, ellenőrizhetetlen történelmi erők - keresztény etika, természeti jog), stílus. František Švantner alkotásainak jellemzői, témák, motívumok és műfaji változatok az	Elbeszélés-technika, nézőpont, közlésformák. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

	életművében; írásművészetének sajátosságai. <i>A Malka</i> című novella elemző értelmezése, sok szempontú megközelítéssel, pl. műfaji változat; szerkezet, jellemábrázolás, hangnemek; problematika (szerelem - szenvedély, sorsszerűség), stílus.	
2.1.8. Az 1945 utáni szlovák líra – Milan Rúfus, Miroslav Válek	Milan Rúfus portréja, jellemző témák, motívumok, életérzések költészetében. <i>A Murári, Zvony detstva</i> c. művek értelmezése. Miroslav Válek portréja, jellemző témák, motívumok, életérzések költészetében. <i>A Zabíjanie králikov, Zima</i> c. művek értelmezése.	A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.1.9. Az 1945 utáni szlovák regényirodalom – Dominik Tatarka, Ladislav Ballek	Dominik Tatarka groteszk látásmódja, társadalombírálat a <i>Démon súhlasu (részletek)</i> regény alapján. Ladislav Ballek: <i>Pomocník (részletek)</i> - sok szempontú regényértelmezés. A szerzőkhöz, művekhez kapcsolódó fogalmi ismeretek.	A kor történelmi-társadalmi háttere. A művekben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.1.10. A 20. századi szlovák dráma – Ivan Stodola	A szlovák dráma és színház a két világháború között. Ivan Stodola <i>Jožko Púčik a jeho kariéra (részletek)</i> c. művének értelmezése. A mű tematikai (kishivatalnok, hamis-jó cselekedet, szélhámosság, gőg), stílusa, hangneme.	Ivan Stodola <i>Jožko Púčik a jeho kariéra (részletek)</i> c. művének dramaturgiai jellemzői. A műben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.

2.1.11. Magyarországi szlovák irodalom – Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl, Eva Fábiánová	A magyarországi szlovákok intézményei, médiája. A nemzetiségi irodalom gyűjteményes kiadványai 1945 után. Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl, Eva Fábiánová alkotásainak jellemzői, témák (nemzetiségi sorskérdés, költői hitvallás, nyelv, mint megtartó erő), motívumok (ősregi dal, bátortalanság, jövő felé tekintés, fájó szavak, ősz, a költészet minden, bilingvizmus, polifónia, hagyomány) és műfaji változatok életművükben; írásművészetük sajátosságai. Műismereti minimum: Pavel Samuel: <i>Prastará pieseň</i>, Juraj Dolnozemský: <i>V rákosí</i>, Gregor Papuček: <i>Siroty</i>, <i>Jeseň</i>, Alexander Kormoš: <i>Polyfónia</i>, <i>Nové leto</i>, Imrich Fuhl: <i>Poézia</i>, <i>Čiernobiela mozaika</i>, Eva Fábiánová: <i>Etudy</i>, <i>Rok v kuchyni</i>; A régió, a település kulturális, irodalmi hagyományai.	Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl, Eva Fábiánová egy-egy további versének elemzése.

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

Témák	Vizsgaszintek	
	Középszint	Emelt szint
2.2.1. Témák, motívumok	Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése.	Műveket összekötő motivikus összefüggések (pl. hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló

	Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése.	utalások) felismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása.
2.2.2. Műfajok, poétika	A műnemek és műfajok felismerése. Alapvető versformák felismerése. Poétika fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében. Azonos műfajú alkotások összehasonlítása.	Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-rövidebb történeti folyamatban (pl. regény, dráma). A művek elbeszéléstechnikája, nézőpontja, közlésformái. Dramaturgiai jellemzők. A műben felvetett kérdések etikai, esztétikai, filozófiai vonatkozása.
2.2.3. Korszakok, stílustörténet	A kifejezőmód és világlátás változása a különböző korszakokban.	A szlovák irodalomtörténet/művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője.

2.3. Általános témák

A szlovák nyelv írásbeli és szóbeli vizsgáin előforduló szövegek és az ezeken alapuló kommunikáció a következő témakörök valamelyikéhez hozzárendelhetők:

- Család - Családi élet és viszonyok (szülőföld, barátok, társas kapcsolatok, identitás, hagyomány)
- Társadalom (nyelvváltozatok, társadalmi trendek, többségi nemzet, nemzetiségpolitika, felelősség, az európai élettér egységesedése, európai polgár, szabad munkaerő-áramlás, családpolitika, idősek, média hatása a társadalomra, nemzetiségi érdekképviselés, nemzetiségi jogok, kötelességek, választások, önkormányzatiság, intézmények, média)
- Divat (öltözködés, divatiskolák, divatirányzatok)
- Szenvedélybetegségek (drog, alkohol, cigaretta, játékszenvedély, szerencsejáték)
- Extrém sportok (ejtőernyőzés, vadvízi evezés, sziklamászás, bungee jumping)
- Oktatás (nevelés-oktatás, felsőoktatás, külföldi tanulmányok, elit iskolák, életen át tartó tanulás)
- Zenei kultúra (mai modern könnyűzenei sláger ismerete)
- Környezetvédelem (légi közlekedés szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, károsanyag-kibocsátás, elektromos autók)
- Szlovákia (politika, EU-tagállam, eurozóna, nemzetiségpolitika, gazdaság)

2.4. Fogalmak

Az emelt szint fogalomismereti követelményeit *dőlt betűvel* jelezzük.

- romantika, népiesség, nemzeti elkötelezettség, Cseh-szlovák Nyelv és Irodalom Tanszék, Cseh-szlovák Társaság, Tatrín Társaság, Štúr-iskola, nyelvkodifikálás, kultúrateremtő és -szervező tevékenység, ballada, elbeszélő költemény, epikus vers, ütemhangsúlyos verselés, romantikus küldetés, atipikus viselkedés, romantikus lázadás, romantikus ellentét, idillikus népiesség, hősiesség;
- *a szlovák nép memoranduma, nemzetiségi törvény, régi iskola, új iskola, ausztroszlavizmus, csehoszlovakizmus, Živena, krónikás szerep, kritikus ábrázolásmód, nemzeti érzület, lírai búcsú, dinamikus párbeszéd, szonett, elbeszélő költemény, kontraszt, konfliktus, jambusi vers;*
- pozitívizmus, objektívizmus, objektív megfigyelés, tipizálás, *determinizmus*, komikus szituáció, népi humor, nagyítás, *konfrontáció*, kontraszt, patriarchális életmód, *társadalmi modell, erkölcsös magatartás, tolsztojizmus*, szentimentalizmus, anekdotikus történet, ironia, ironikus és szatirikus ábrázolásmód, memoáriródalom, női emancipáció, *protekcionalizmus, cinikus életfilozófia*, nemzetiségi kérdés, konfliktus, realista-naturalista látásmód, álhazafiasság, önfeláldozás;
- szociális probléma, gazdasági, anyagi érdek, álcázott gondoskodás, hagyományos kompozíció, keret, *kevésbé kiélezett bonyodalom, drámaian sűrített dialógus;*

- modernizmus, impresszionizmus, szimbolizmus, magányélmény, motívum, ars poetica;
- szimbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus, életöröm, optimizmus, dinamizmus, neoszimbolizmus, *parnasszizmus*;
- retorikai jelleg, képiség, toposz, mitikus világ, vallási szimbólum, *mozaikos jelleg*, balladai jelleg, lélektani ábrázolás, biologizmus, *avantgárd*, lázadás, patriarchális viszonyok, szociális probléma, bosszú, bűn és bűnhődés;
- lirizált próza, *archetípus*, lírai pátosz, erkölcsi tisztaság, keresztény etika, természeti jog, próbatétel, természeti szimbólum, bibliai kifejezés, balladai jelleg, betyártematika, szerelem - szenvedély, sorsszerűség, titokzatosság, *elhallgatott motiváció*;
- motívum, szimbólum, a szülőföld, mint emlék; apa-motívum, a gyermekkor világa, érték, Gyertyaszentelő Boldogasszony, *szakrális, keresztény szimbolika*, lírai én, filozófiai gondolat, a hallgatás motívuma, *reflexió*, krízis, dráma, bonyolult emberi kapcsolatok, spontán nyelv;
- társadalombírálat, groteszk, humor, ironia, fekete humor, sztereotípiák, patriarchális szlovák vidék, *küldetés, szürrealista elbeszélés-technika, lirizált prózára jellemző elbeszélés-technika*;
- satíra;
- gyűjteményes kiadvány, nemzetiségi sorskérdés, költői hitvallás, bilingvizmus, polifónia;
- értékrend, kép, alakzat, prozódia, ütemhangsúlyos verselés, időmértékes verselés, hangsúlyváltó verselés, ósláv nyelv, latin nyelv, bibliai cseh nyelv, Bernolák-féle nyelv, Štúr-féle nyelv;
- kötött vers, szabad vers, óda, elégia, epigramma, kispikái műfaj, nagyepikai műfaj, legenda, eposz, elbeszélő költemény, tragikum, komikum, helyzetkomikum, jellemkomikum;
- család, szülőföld, barátok, társas kapcsolatok, identitás, hagyomány, társadalom, nyelvváltozatok, társadalmi trendek, többségi nemzet, nemzetiségpolitika, felelősség, az európai élettér egységesedése, európai polgár, szabad munkaerő-áramlás, családpolitika, idősek, média hatása a társadalomra, nemzetiségi érdekképviselő, nemzetiségi jogok, kötelességek, választások, önkormányzatiság, intézmények, média, öltözködés, divatiskolák, divatirányzatok, szenvedélybetegség, drog, alkohol, cigaretta, játékszenvedély, szerencsejáték), extrém sport, ejtőernyőzés, vadvízi evezés, sziklamászás, bungee jumping, oktatás, nevelés-oktatás, felsőoktatás, külföldi tanulmányok, elit iskola, életen át tartó tanulás, zenei kultúra, politika, EU tagállam, eurozóna, nemzetiségpolitika, gazdaság, környezetvédelem, légi közlekedés szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, károsanyag-kibocsátás, elektromos autó.

C) VIZSGALEÍRÁS

A vizsga részei

Középszint		Emelt szint	
Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	100 pont	50 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	A II. feladatlaphoz nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.	Nyomtatott helyesírási szótár, egy-, illetve kétnyelvű szótár (tíz vizsgázónként legalább egy példány)	Irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó.

Közzé kell tenni

	Középszint		Emelt szint	
	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga	Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
Anyag	NINCS	témakör- és tételcímek	NINCS	témakör- és tételcímek
Határidő	NINCS	jogszabály szerint	NINCS	jogszabály szerint
Felelős	A vizsgaanyagok elkészítéséért felelős intézmény			

KÖZÉPSZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga	Szóbeli vizsga
240 perc	15 perc

90 perc	150 perc		
Feladatsor		Tételkifejtés	
I. feladatlap: Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	II. feladatlap: Műértelmező szövegalkotás: műértelmezés vagy összehasonlítás	Egy szlovák nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
50 pont	40 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó először az I. feladatlapot oldja meg, a megoldásra 90 perc áll rendelkezésére. A feladatlap egy 60 percre tervezett szövegértési és egy 30 percre tervezett szövegalkotási feladatot tartalmaz. A vizsgadolgozatokat a 90 perc leteltével a felügyelő tanár összegyűjti.

Ezután kerül sor a II. feladatlap kiosztására és megoldására. A II. feladat megoldására 150 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, illetve egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap formai jellemzői

Az írásbeli vizsga első része egy szöveg értését és egy adott műfajú, a mindennapi élethez köthető szöveg alkotását várja el. Eszerint tartalmaz egy szövegértési feladatsort, valamint egy szövegalkotási feladatot, amely lehet érvelés vagy gyakorlati szövegműfaj alkotása. A kétfajta szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Az írásbeli vizsga második része egy műértelmező szöveg alkotását várja el, amely lehet egy mű adott szempontú értelmezése vagy két mű adott szempontú összehasonlító értelmezése. A két műértelmező szövegalkotási feladat közül a vizsgázó választ.

Ahol a vizsgázó a kijelölt feladatok közül választ, ott a feladatlapon jelzi a választását. Ha az elkezdett feladat helyett másikat választ, akkor az általa érvénytelennek tekintett írásművet át kell húznia.

Az írásbeli feladatlap tartalmi jellemzői

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

Szövegértési feladatsor

A szövegértési feladat szövege egy, esetleg két (egymással összefüggő), 700-1000 szó terjedelmű ismeretterjesztő szöveg, publicisztikai mű vagy ezek részlete.

A szövegértést vizsgáló kérdések, feladatok az adott szöveg tematikus, szerkezeti, nyelvi, kommunikációs jellemzőinek megfelelően a következőkre irányulhatnak:

- azonosítás, értelmezés: a szövegben közvetlenül megtalálható tény, adat, megállapítás; különböző szövegbeli érvek, álláspontok; szerzői álláspont; a szöveg jelentése, jelentésrétegei;
- összefüggések: a szöveg grammatikai, stilisztikai jellemzői között; a cím és a szöveg között; a szöveg egészének jelentése, jelentésrétegei között;
- a szöveg jellemzői kommunikatív, szövegműfaji, pragmatikai szempontokból; a szövegbeli utalások, hivatkozások szerepe; a szöveg és más (külső) információk kapcsolata;
- a szöveg felépítése: szövegbeli logikai, tartalmi kapcsolatok; a szöveg szerkezete, a szerkesztésmód, a felépítés által közvetített jelentés;
- a szöveg visszaépítése (pl. vázlat, kivonat, adott szempontú tömörítés stb. formájában).

Érvelés vagy gyakorlati szövegalkotási feladat

A vizsgázó egy érvelési vagy gyakorlati szövegalkotási feladatot old meg az alábbi két választási lehetőség közül.

A feladat megoldásának elvárható terjedelme 120-200 szó.

A feladat a következő lehet:

A) Érvelés: 3-5 érveléssel alátámasztott állásfoglalás valamely közéleti, kulturális, életmódbeli kérdésben.

B) Gyakorlati szövegműfaj: gyakorlati szöveg alkotása adott műfajban, témában, esetleg adott kommunikációs tényezőkkel. A szöveg műfajai a következők lehetnek: motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény; hozzászólás, felszólalás, vitaindító; ajánlás, méltatás.

Mindkét fajta feladat tartalmazhat rövid gondolatébresztő szöveget, szövegrészletet. A feladatlap közli a konkrét feladatoknak megfelelő kritériumokra kapható részpontszámokat.

II. Műértelmező szövegalkotás

A vizsgázó két különböző szövegalkotási feladatból választ egyet. A vizsgázó által választott feladat megoldásának elvárható terjedelme 400-800 szó. A választható feladatok a következők lehetnek:

A) Egy mű (vagy műrészlet) problémaközpontú, értelmező bemutatása.

B) Két mű (vagy műrészlet) adott szempontú összehasonlító értelmezése.

Mindkét feladat bázisszövege szlovák nyelvű, lehet lírai alkotás, szépprózai mű vagy műrészlet, drámarészlet. A művek származhatnak akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szlovák alkotóktól, bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.

Mindkét feladat lényeges eleme az irodalmi szövegekben megjelenő problémák felismerése és az azokra való reflektálás. Mindkét feladat tartalmazza az értelmezés, összehasonlítás középpontjába állítandó problémát, annak kiemelt szempontját, szempontjait (pl. a megjelenített téma, élmény, probléma, helyzet; a szereplők viselkedése, jellemzése, egymáshoz való viszonya; a motívumok szerepe, jelentése; különböző korok életszemlélete, értékrendje).

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szlovákok kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlapon értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

I. Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás

A szövegértési feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

Az érvelés vagy a gyakorlati szövegalkotási feladat javítása, értékelése

A szövegalkotási feladat értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladat maximális pontértéke 10 pont. Értékelni a feladatban csak a választható két feladat egyikét lehet. Ha a vizsgázó mindkét feladatot megoldja, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. A javítási-értékelési útmutató közli mindkét feladat megfelelő, elvárt elemekért adható részpontoszámait. A javító tanár az elfogadott tartalmi és formai elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelzi. A javító tanár a dolgozaton feltünteti a részpontoszámokat, valamint az elért összpontoszámot.

A szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás (I. feladatlapon) értékelésének pontértékei:

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértési feladat	40 pont
	Szövegalkotási feladat	10 pont

II. A műértelmező szövegalkotás javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási-értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli. Jónak minősíthető elem a tartalmilag helytálló, indokolható megfigyelés, következtetés, megállapítás.

Ha a vizsgázó egynél több témát old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át az érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat a javítási-értékelési útmutatóban közölt javítási módok szerint.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése:

- Tartalom – a bázisszöveg és a feladat értéke; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszlemek megfelelése a feladat szempontjainak, szövegbázisának; a problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) a nyelvi regiszter, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

Műértelmező szövegalkotási feladat	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	5 pont
	Szövegszerkezet Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	10 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központosítás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembevétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértés és érvelés vagy gyakorlati szövegalkotás	Szövegértés	40 pont
	Szövegalkotás	10 pont
Műértelmező szövegalkotás	Tartalmi minőség	25 pont
	Nyelvi minőség	15 pont
Helyesírás		8 pont
Íráskép		2 pont

Szóbeli vizsga

A tétellapon megjelölt feladatot a vizsgázónak önállóan kell kifejtenie. Közbekezdni csak akkor lehet, ha a vizsgázó teljesen helytelen úton indult el, vagy nyilvánvaló, hogy elakadt.

A szóbeli vizsga egy szlovák nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldásából és a megoldás kifejtéséből áll.

A szlovák nyelv és irodalom tételsor 20 szlovák nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szlovák nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szlovák nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

Az egyes tételekhez legalább egy-egy feladat tartozik. A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a feladatkiejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szlovák nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédképesség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 200-250 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll. (nyelvi transzformáció, lexikai, stilisztikai feladat stb.)

A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szlovákok nyelvvel, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szlovák nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtenie. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmazzon. Ha a feladat lehetővé teszi, a vizsgázó választhat a megjelölt szerzők vagy művek közül.

Mindkét tételsor témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatok nem hozhatók nyilvánosságra, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont, szlovák nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság– Tárgyi tudás– Szövegismeret, szövegértés– Feladatmegoldó képesség– Gondolatgazdagság– Önálló vélemény– A feladat kifejtettsége
Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:
– Rendszerezés, lényegkiemelés– Logikus gondolatmenet– Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés– Megfelelő szókinccs, szóhasználat– Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – szlovák nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

EMELT SZINTŰ VIZSGA

Írásbeli vizsga		Szóbeli vizsga	
240 perc		20 perc	
Feladatsor		Tételkifejtés	
Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	Szövegalkotási feladatok: műértelmező szöveg és reflektáló szöveg	Egy szlovák nyelvi tétel kifejtése	Egy irodalmi tétel kifejtése
40 pont	50 pont	10 pont	25 pont
Helyesírás: 8 pont Íráskép: 2 pont		A kifejtés nyelvi minősége: 15 pont	
100 pont		50 pont	

Írásbeli vizsga

Általános szabályok

Az írásbeli vizsgán a vizsgázóknak egy központi feladatsort kell megoldaniuk.

A vizsgázó egyetlen feladatlapot kap, a rendelkezésére álló időt tetszése szerint oszthatja meg, és a feladatok megoldásának sorrendjét is meghatározhatja. A feladatok megoldására 240 perc áll rendelkezésre. A megoldáshoz helyesírási szótár, valamint egy-, illetve kétnyelvű nyomtatott szótár használható.

Az írásbeli feladatlap tartalmi és formai jellemzői

Az írásbeli vizsga a szaktárgyi tudás alkalmazását mérő szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatokat, valamint két különböző szövegalkotási feladatot tartalmaz.

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor egy szlovák nyelvű alkotáshoz (irodalmi vagy nyelvi témájú értekező prózához, esszéhez, vagy annak részletéhez, lírai műhöz, szépprózai alkotáshoz, illetve részletéhez, egy drámához, vagy annak részletéhez) kapcsolódik.

A feladatsor egyrészt a szöveg értését, másrészt a kapcsolódó nyelvi és irodalmi ismeretek alkalmazását várja el (pl. fogalmak felismerése, azonosítása, definíciója, alkalmazása különböző szövegekre; különböző történeti, műfaji, tematikus, motivikus összefüggések feltárása; műismeret; a vizsgálandó szöveg kommunikációs, nyelvi, grammatikai, retorikai, stilisztikai, szövegtani, helyesírási jellemzői; kapcsolódó nyelvi kérdések). A feladatsor szövegértésre, nyelvi ismeretekre és irodalmi műveltségre irányuló kérdéseket egyaránt tartalmaz.

Szövegalkotási feladatok

A két szövegalkotási feladat két különböző témáról szóló, adott szempontú és műfajú önálló szöveg alkotását írja elő.

A szövegalkotási feladatok a következők:

- Egy mű adott szempontú elemzése, értelmezése, értékelése (a továbbiakban: műértelmező szövegalkotási feladat).
A műértelmező feladat bázisszövege irodalmi alkotás (lírai, széprózai, vagy drámai mű, illetve annak részlete). Az akár magyarországi, akár Magyarországon kívüli szlovák alkotóktól származó művek választhatók bármely korszakból, stíluskorszakból, tematikai és műfaji kötöttség nélkül. A feladat nem feltétlenül várja el a szerző ismeretét. Műrészlet esetében nem elvárás a teljes mű ismerete.
- Érvelő vagy véleménykifejtő szöveg megfogalmazása: reflektálás egy irodalmi, kulturális, esztétikai, bölcséleti, etikai kérdésre, jelenségre, pl. kor-, kulturális, közéleti jelenségre (a továbbiakban: reflektáló szövegalkotási feladat).

A feladatok mindegyike szövegbázisú (pl. irodalmi mű, műrészlet; rövid felvezető idézet a véleménykifejtés, értékelő érvelés alapjaként).

A műértelmező szöveg elvárt terjedelme 400-800 szó.

A reflektáló szöveg elvárt terjedelme 150-450 szó.

Legalább az egyik feladatnak a magyarországi szlovákok kultúrájához kell kapcsolódnia.

Az írásbeli feladatlap értékelése

A központi javítási-értékelési útmutató tartalmazza az egyes feladatokra adható pontok megoszlását. A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldás lehetséges tartalmi elemeit és az ettől való eltérés lehetőségét. A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja sem az, ha az értékelő személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől, sem az, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A javító tanár mindegyik feladatban jelöli a helyesírási hibákat a központi javítási-értékelési útmutatóban közölt hibatípusok szerint. A végső minősítésben értékeli az egész dolgozat helyesírását és írásképét.

A szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor javítása, értékelése

A szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor értékelése központi javítási-értékelési útmutató alapján történik. A feladatsor maximális pontértéke 40 pont. Az elfogadható válaszok tartományát, valamint az adható részpontokat a javítási-értékelési útmutató közli. Az értékelő a dolgozaton feltünteti a vizsgázó által elért részpontoszámokat, valamint a feladatsor megoldásával elért összpontoszámot.

Szövegértési, nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont

A szövegalkotási feladatok javítása, értékelése

A javító tanár a vizsgaleírásban közölt értékelési szempontok és a javítási-értékelési útmutató alapján minősíti a vizsgázó teljesítményét.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli a megoldások lehetséges tartalmi elemeit. Az ettől eltérő minden jó megoldás is elfogadható, nem elvárás továbbá a javítási-értékelési útmutató szakmailag pontos nyelvének használata. A javító tanár a jónak minősített tartalmi elemeket a javítási és értékelési útmutatóban közölt jelrendszerrel jelöli.

A javító tanár jelzi a szerkezeti, stílusbeli, nyelvhelyességi és helyesírási hibákat.

A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A műértelmező szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a műértelmező feladat értékelésének tartalmi pontszámát, valamint a szövegszerkezet, a stílus és a nyelvhelyesség értékelésének pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tartalom – a bázisszöveg és feladat értése; tudáskeretének ismerete (vonatkozó tárgyi tudás, általános tájékozottság); a válaszelemek a feladat szempontjainak, szövegbázisának való megfelelése (problémaérzékenység, lényeglátás, témataratás, gondolatgazdagság, releváns példák, véleménynyilvánítás) szerint.
- Szövegszerkezet – a felépítés (gondolati íve, logikája, a műfajnak való megfelelés); a szerkezet (koherencia, arányosság, tagolás, terjedelem) szerint.
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség) - a nyelvi regiszter, a stílus, a szókincs, a köznyelvi normának való megfelelés szerint.

A reflektáló szövegalkotás minősítésének szempontjai és értékelése

A javító tanár által megállapított pontszám jelzi a reflektáló feladat értékelésének tartalmi, szerkezeti, nyelvi pontszámait a következő kritériumok szerint:

- Tárgyi tudás, általános tájékozottság
- Problémaérzékenység, gondolatgazdagság
- Gondolatmenet, szövegfelépítés
- Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)

A két szövegalkotási feladat értékelésének pontértékei:

Műértelmező szöveg 30 pont	Tartalom	15 pont
	Szövegszerkezet	5 pont
	Nyelvi igényesség	10 pont

	(stílus, nyelvhelyesség)	
Reflektáló szöveg 20 pont	Tartalom	5 pont
	Problémaérzékenység	5 pont
	Gondolatmenet	5 pont
	Nyelvi igényesség (stílus, nyelvhelyesség)	5 pont

A helyesírás és az íráskép minősítése

- Helyesírás – a helyesírás szabályainak való megfelelés szerint; a súlyos hibák, az enyhe hibák és a központozás figyelembevételével, a javítási-értékelési útmutatóban közölt egységes pontozási elv szerint.
- Íráskép – a szöveg rendezettsége, olvashatósága, az olvasó szempontjának figyelembe vétele, a forma kulturáltsága szerint.

Az írásbeli dolgozat pontszámainak összesítése

Szövegértési és nyelvi-irodalmi műveltségi feladatsor	40 pont
Műértelmező szövegalkotási feladat	30 pont
Reflektáló szöveg	20 pont
Helyesírás	8 pont
Íráskép	2 pont

Szóbeli vizsga

Az emelt szintű szóbeli vizsga központi tételsor alapján zajlik.

A szóbeli vizsga egy szlovák nyelvi és egy irodalmi tételhez megfogalmazott feladat megoldása és a megoldás kifejtése.

A szlovák nyelv és irodalom tételsor 20 szlovák nyelvi és 20 irodalmi tételből áll. A szlovák nyelvi és az irodalmi tételek egymástól elkülönülő tételsorokat alkotnak.

A szlovák nyelvi és az irodalmi tételsorban irodalomból és szlovák nyelvből is legalább 6 tételt módosítani kell az előző évhez képest.

A vizsgázó a következő segédeszközöket használhatja a felkészüléshez és a tételkifejtéshez: irodalmi szöveggyűjtemény, kötet vagy a feladatok kidolgozásával összefüggő más nyomtatott ismerethordozó a tételnek megfelelő részlete (pl. internetes oldal nyomtatott változata, egynyelvű szótár, művelődéstörténeti térkép, képzőművészeti album). A tételsornak megfelelő segédeszközöket a vizsgabizottságot működtető intézmény biztosítja.

A szóbeli tételsor tartalmi és formai jellemzői

A tételsort úgy kell összeállítani, hogy a tételekben kitűzött feladatok - a témák sajátosságait figyelembe véve - lehetőleg hasonló nehézségűek legyenek, valamint a vizsgázónak lehetősége legyen a megadott időkeretben a sikeres felkészülésre és a tétel kifejtésére.

Szlovák nyelvi altételsor

A vizsga során azt mérjük, hogy a vizsgázó milyen mértékben és milyen minőségben képes szóbeli tranzakcióra és interakcióra, amelynek egyaránt részét képezik a receptív és a produktív (beszédértés, beszédkésztség) készségek. A vizsgázónak képesnek kell lennie mind az önálló témakifejtésre, mind a beszélgetésben való interaktív részvételre.

Minden altétel 250-300 szó terjedelmű szövegből és a hozzá kapcsolódó feladatokból áll (nyelvi transzformáció lexikai, stilisztikai feladat stb.). A nyelvi altételek 25%-a a magyarországi szlovákok nyelvével, szokásaival, hagyományaival, kultúrájával, kisebbségpolitikájával stb. kapcsolatos szövegeket tartalmaz.

Irodalmi altételsor

Az altételt a szlovák nyelv és irodalom részletes követelményeiben felsorolt műhöz, vagy annak egy részletéhez kapcsolódó feladatok alapján kell a vizsgázónak önállóan kifejtetnie. Minden tételhez egy feladat tartozik, a feladatok vizsganaponként változhatnak. Legalább két altétel a magyarországi szlovákok irodalmával kapcsolatos feladatokat tartalmaz.

Mindkét tárgy tételsorának témaköreit és tételcímeit a jogszabályban meghatározott időben és módon nyilvánosságra kell hozni. Az egyes tételekhez tartozó feladatokat nem szabad nyilvánosságra hozni, csak a vizsgán ismerhetők meg.

A szóbeli vizsgarész értékelése

A szóbeli vizsgateljesítmény maximális pontértéke 50 pont. Ezen belül az irodalom felelet tartalmi minőségéért 25 pont, a szlovák nyelvi felelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két felelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont adható.

A vizsgateljesítmény értékelése az alábbi értékelési kritériumok és pontszámok alkalmazásával történik. A ponthatárokon belül az értékelés kritériumainak való megfelelés mértéke dönt.

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalomból összesen 25 pont; szlovák nyelvből összesen 10 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Irodalmi, nyelvi, kulturális tájékozottság
- Tárgyi tudás
- Szövegismeret, szövegértés
- Feladatmegoldó képesség
- Gondolatgazdagság
- Önálló vélemény
- A feladat kifejtettsége

Nyelvi minőség – a két feleletre összesen 15 pont a következő kritériumok mérlegelésével:

- Rendszerezés, lényegkiemelés
- Logikus gondolatmenet
- Világos, tagolt szöveg- és mondatszerkesztés
- Megfelelő szókincs, szóhasználat
- Érthető előadásmód

A szóbeli vizsgarész pontszámainak összesítése

Tartalmi minőség – irodalom	25 pont
Tartalmi minőség – szlovák nyelv	10 pont
A kifejtés nyelvi minősége	15 pont

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

PODROBNÉ POŽIADAVKY MATURITNEJ SKÚŠKY

A) KOMPETENCIE

Stredný a vyšší stupeň

1. Porozumenie textu

- Spoznanie a určenie podstaty textu.
- Spoznanie rečového cieľa, zámeru, argumentácie, rôznych názorov v ústnom a písomnom prejave.
-
- Použitie z textu získaných informácií; ich výber a znovuosporiadanie v súlade s témou a cieľom.
- Sledovanie myšlienkových postupov tematicky a žánrovo rôznorodých textov (publicistických, náučných, elektronických, krásnej literatúry a pod.), pochopenie súvislostí medzi jednotlivými textami v obsahovej a formálnej rovine.
- Poznanie a samostatné použitie elektronických a tlačенých informácií (napr. jedno- a dvojjazyčných slovníkov, lexikónov, zbierok, CD-ROM-ov a pod.)
- Zaujatie vlastného kritického stanoviska na základe prečítaných alebo vypočutých informácií.
- Porovnanie tematicky a žánrovo rôznorodých textov, ústnych aj písaných, na základe určitých kritérií.
- Rozbor literárneho textu, rozpoznanie, určenie a výklad žánru, jeho štruktúry a literárneho štýlu.
- Interpretácia literárnych diel/textov z rôznych období, poukázanie na životné pocity, názory a morálne princípy doby.
- Spoznanie a sformulovanie informácií, ktoré poukazujú na osobitosti životného štýlu a kultúry.

2. Tvorba textu v písomnej podobe

- S ohľadom na žáner, tému a adresáta zoštylizovať tematicky a žánrovo rôznorodé texty s vlastným názorom.
- Tvorenie informačných, výkladových textov a eseje na danú tému.
- Samostatné tvorenie textov v ústnej alebo písomnej forme, dodržiavanie jazykovej normy, sebakontrola, oprava po sebe.
- Tvorenie textov podľa komunikačného cieľa a komunikačnej situácie, dodržiavanie jazykovej normy, pravopisu, čitateľné a úhladné písmo.
- Uvažovanie nad otázkami, problémami; hodnotenie témy s prostriedkami argumentácie, vyjadrenie vlastného stanoviska, vyvodenie záveru z viacerých zorných uhlov.

- Dodržiavanie kompozičných, obsahových a jazykových prostriedkov administratívnych a rečníckych textov (diskusia, list, životopis, žiadosť).

3. Komunikácia, tvorenie ústnych prejavov

- Tvorenie ústnych textov zodpovedajúcich komunikačnej situácii, žánru a téme, s prehľadnou kompozíciou a dodržiavaním jazykovej normy
- Používanie jazykových, mimojazykových a intonačných štylistických prostriedkov (artikulácia, tempo, intenzita hlasu, dôraz, intonácia, pauza) v ústnom prejave na danú tému, pri čítaní, v prednese a prednáške.

B) POZNATKY

Požiadavky skúšky vyššieho stupňa obsahujú aj požiadavky skúšky stredného stupňa.

1. Slovenský jazyk

1.1. Poznatky o jazyku

Témy	Stupne skúšok	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň
1.1.1. Komunikácia	Úloha intonačných štylistických prostriedkov (dôraz, intenzita hlasu, intonácia, výška hlasu, pauza, tempo) a mimojazykových kinetických prostriedkov (pohľady očí, mimika, gestika, plastika, vzdialenosť) v komunikácii. Interpersonálne a mediálne komunikačné situácie.	Poznanie snáh verbálnej a nonverbálnej komunikácie prostredníctvom reklamy a internetových stránok. Poznanie manipulačných snáh a ich chybných interpretácií v každodennej komunikácii a vo verejnom komunikačnom styku.
1.1.2. Pravopis	Pravopis mäkkých a tvrdých slabík. Písanie citátov. Rozdiel v písaní spoluhlások l-l'.	

	Uplatňovanie rytmického zákona a výnimiek z rytmického krátenia v pravopise. Pravopis slabikotvorných spoluhlások l-ĺ, r-ř. Písanie i-y, í-ý v slovenských a cudzích slovách. Písanie veľkých písmen. Pravopis vlastných mien. Rozdeľovanie slov. Pravopis základných a radových čísloviek. Pravopis prísloviek. Písanie interpunkčných znamienok v jednoduchých a zložených vetách.	
1.1.3. Hláskoslovie	Poznávanie hláskoslovného systému slovenského jazyka: samohlásky, dvojhlásky, spoluhlásky. Spodobovanie. Spodobovanie pri stretnutí spoluhlások. Zákonitosti spájania hlások, súvislosti medzi pravopisom a výslovnosťou: mäkké a tvrdé slabiky, krátke a dlhé slabiky, slabikotvorné spoluhlásky l-ĺ a r-ř.	Charakteristické črty tvorenia a výslovnosti hlások.
1.1.4. Morfológia	Kritériá delenia slovných druhov, plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, ohybné slová, neohybné slová.	Zaradenie jednotlivých slov do viacerých slovných druhov.

	Ohybné slovné druhy (podstatné mená, prídavné mená, číslovky, zámená a slovesá), ich gramatické kategórie, delenie. Stupňovanie prídavných mien. Neohybné slovné druhy (príslovky, predložky, spojky, častice a citoslovčia), delenie. Stupňovanie prísloviek.	
1.1.5. Skladba	Úloha a funkcia hlavných vetných členov, ich druhy, syntaktické vzťahy, väzby. Úloha a funkcia vedľajších vetných členov, ich druhy, syntaktické vzťahy, väzby. Druhy skladov: prisudzovací, prirad'ovací, určovací. Jazyková funkcia viet, gramatická stavba viet, druhy viet. Druhy zložených viet. Druhy prirad'ovacích súvetí (zlučovacie, stupňovacie, odporovacie, vylučovacie, dôsledkové a príčinné súvetie) a podrad'ovacích súvetí (podmetová, prísudková, vetnozákľadová, predmetová, príslovková a prívlastková); spojky.	Pozorovanie, spoznávanie a tvorenie vetných skladov. Grafické znázornenie súvetí. Druhy zložených súvetí.
1.1.6. Lexikológia, tvorenie slov	Spisovný jazyk a jeho funkcia. Slovenské nárečia, slovenské nárečia v Maďarsku. Spôsoby tvorenia slov: odvodzovanie (pomocou	Menej frekventované spôsoby tvorenia slov: skracovanie.

	predpony a prípony), skladanie. Vymedzenie pojmov slovná zásoba a jadro slovnej zásoby. Členenie slovnej zásoby: =spisovné a nespisovné slová (slangové, nárečové a žargónové slová); =podľa významu (plnovýznamové a neplnovýznamové slová, jednovýznamové a viacvýznamové slová, synonymá, homonymá, antonymá, viacslovné pomenovania); = podľa citového zafarbenia: neutrálne slová, citovo zafarbené slová (eufemizmy, disfemizmy, zjemňujúce slová, zhoršujúce, hanlivé slová); =podľa pôvodu (slovenské-domáce a cudzie slová); = podľa príslušnosti k štýlovej vrstve: neutrálne a štylisticky príznakové slová (hovorové, básnické a odborné slová); =podľa historického hľadiska (neologizmy, archaizmy; historizmy).	
1.1.7. Dejiny jazyka/Dejiny spisovného jazyka	Pôvod slovenského jazyka (indoeurópska jazyková rodina, slovanské jazyky), jeho miesto medzi jazykmi: delenie slovanských jazykov. Starosloviencina.	Miesto slovenského jazyka medzi jazykmi: delenie indoeurópskych jazykov.
	Obdobia vývoja slovenčiny: staroslovienske obdobie, feudálne obdobie od 10. do 14. storočia, obdobie 15.-18. storočia, obdobie Antona Bernoláka, obdobie Ľudovíta Štúra. Poznanie inštitúcií (Jazykovedný ústav Ľudovíta	Poznanie jazykovedných časopisov a jazykovedných kníh (1-2 úryvky 1-2 štúdií).

	Štúra SAV) a používanie slovníkov (Slovník slovenského jazyka, Pravidlá slovenského pravopisu, Synonymický slovník).	
1.1.8. Základné štylistické poznatky	Poznanie pojmov štýl a jazykový štýl. Funkčné jazykové štýly: =dorozumievacie štýly: hovorový štýl; =štýly verejného styku: administratívny štýl, rečnícky štýl; publicistický štýl, náučný štýl; =umelecký štýl. Charakteristické znaky najfrekventovanejších štýlov.	Funkcia a používanie metafor v každodenných, publicistických a náučných prejavoch. Používanie zvukových, lexikálnych, morfológických a syntaktických výrazových prostriedkov v súlade s komunikačnou situáciou a komunikačným cieľom.
1.1.9. Textológia	Vymedzenie pojmu text. Kompozícia textu: vzťah medzi textom a vetou, časťou textu. Zjednocovanie textových jednotiek, textúra. Zostavovanie textu na základe jeho ústneho alebo písomného charakteru. Poznanie typických vlastností slohových postupov (informačný, rozprávací, opisný, výkladový), pozorovanie a pomenovanie rozdielnych a rovnakých vlastností. Najfrekventovanejšie žánre funkčných	Pragmatický, významový a gramatický aspekt textu. Kompozícia rozpravy.

	jazykových štýlov - hovorového, administratívneho, rečníckeho, publicistického, náučného a umeleckého. Porozumenie témy v každodenných, náučných a literárnych textoch. Vhodné a výstižné vyjadrovanie sa pri tvorení rozličných textov v písomnej forme (napr. rozprávanie, opis, charakteristika, výklad, referát, recenzia). Kompozícia eseje. Schopnosť tvorenia súkromných a administratívnych textov (napr. súkromný list, úradný list, životopis, žiadosť, motivačný list). Čitateľný, estetický a efektívny spôsob písania. Transformácia textov podľa uhla pohľadu a komunikatívneho cieľa: zhustenie a rozšírenie textu podľa určitých hľadísk. Samostatné zbieranie údajov v knižniciach z rôznych zdrojov, dodržiavanie etických aspektov pri využívaní informácií. Zostavenie zoznamu bibliografických odkazov, presné uvedenie prameňov.	

1.1.10. Rétorika	Žánre rečníckeho štýlu (politická reč, súdna reč, prednáška, referát, slávnostný prejav, privítací prejav, diskusný príspevok). Vlastnosti a úlohy rečníka. Prostriedky efektívneho prednesu. Požiadavky zoštylizovania reči. Kompozícia referátu a odpovede na skúške. Formy znázornenia prednášky: predstavenie, prezentácia atď. Kultivovaná diskusia, vyjadrenie vlastného názoru. Zostavenie argumentu. Logika a technika argumentácie; usporiadanie argumentov. Argumentačné chyby. Metódy poprenia.	

1.2. Pojmy

Pojmy vyššieho stupňa sú označené *kurzívou*.

Komunikácia	intonačný stylistický prostriedok, dôraz, intonácia, výška hlasu, pauza, tempo, mimojazykový kinetický prostriedok, pohľad očí, mimika, gestika, plastika, vzdialenosť, <i>manipulácia</i>
Pravopis	pravopisná norma, písaný jazyk, jazyková norma, citát, doslovný citát, uvádzacia veta, prerušená uvádzacia veta, citovanie obsahu
Hláskoslovie	rytmický zákon, slabikotvorná spoluhláska, spodobovanie
Morfológia	plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, ohybné slová, neohybné slová, gramatická kategória
Lexikológia, tvorenie slov	koreň, predpona, prípona, skracovanie, slovná zásoba, jadro slovnej zásoby, spisovné slová, slangové slová, nárečové slová, žargónové slová, plnovýznamové slová, neplnovýznamové slová, jednovýznamové slová, viacvýznamové slová, synonymá, homonymá, antonymá, viacslovné pomenovania, citovo zafarbené slová,

	neutrálne slová, eufemizmy, disfemizmy, zjemňujúce slová, zhoršujúce slová, hanlivé slová, cudzie slová, štylisticky bezpríznačkové slová, štylisticky príznačkové slová, hovorové slová, básnické slová, odborné slová, neologizmy, archaizmy, historizmy
Skladba	sklady, súvetie, prirad'ovacie súvetie, podrad'ovacie súvetie, <i>zložené súvetie</i>
Dejiny jazyka/Dejiny spisovného jazyka	jazyková rodina, indoeurópska jazyková rodina, slovanské jazyky, príbuzné jazyky, starosloviencina, slovanské písmo, hlaholika, cyrilika, starosloviensky jazyk/ starosloviencina, cirkevnoslovanský jazyk, latinský jazyk, bernoláčtina, štúrovčina
Základné štylistické poznatky	štýl, jazykový štýl, zvukový, lexikálny, morfológický a syntaktický výrazový prostriedok, subjektívny činiteľ, objektívny činiteľ, akustická vlastnosť hlások, expresivita, eufemizmy, pejoratíva, vulgarizmy, archaizmy, poetizmy, biblizmy, frazeologizmy, trópy, figúry, nezvyčajný slovosled, modalita, nedokončená veta, eliptická veta, jednočlenná a dvojčlenná veta, funkčný jazykový štýl, dorozumievací štýl, hovorový štýl, štýl verejného styku: administratívny štýl, rečnícky štýl, publicistický štýl, náučný štýl, umelecký štýl
Textológia	vonkajšia kompozícia textu, veta, úvod, kapitola, vnútorná kompozícia textu, kohézia textu (textúra, kľúčové slovo, nadpis), informačný, rozprávací, opisný, výkladový slohový postup, žánre funkčných jazykových štýlov (hovorový štýl, administratívny štýl, rečnícky štýl, publicistický štýl, náučný štýl, umelecký štýl), Súkromné a administratívne texty (súkromný list, úradný list, životopis, žiadosť, motivačný list), výklad, referát, recenzia, zoznam bibliografických odkazov, uvedenie prameňov, tvorenie textu, zoštylizovanie textu, rozprava, esej
Rétorika	rétorika, rečník, rečnícky prejav, rečnícky žánre, diskusia/polemika, argument, poprenie, rečnícka otázka, rečnícka odpoveď, rečnícky dialóg, oslovenie vzdialenej osoby, zvolanie, frazeologická jednotka, citát, príslovie, porekadlo, opakovanie

2. Literatúra

2.1. Autori, diela

Témy	Stupne	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň

2.1.1. Romantická literatúra	Program ľudovosti a národnej angažovanosti, kodifikácia slovenského jazyka, literárne žánre a prozódia romantickej literatúry. Portrét Ľudovíta Štúra, jeho angažovanosť vo verejnom živote, jeho kodifikačná činnosť; analýza diela <i>Nárečja slovenskua alebo potreba písania v tomto nárečí</i> (úryvky). Portrét Janka Kráľa. Charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Orol vták, Krajinská pieseň, Jarná pieseň, Kvet, Zakliata panna vo Váhu a divný Janko</i>. Portrét Andreja Sládkoviča. charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Marína</i> (úryvky) a <i>Detvan</i> (úryvky). Portrét Jána Bottu. Charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diel <i>Žltá ľalija, Margita a Besná</i>. Portrét Sama Chalupku. Charakteristické žánre, témy, životné pocity v poézii básnika. Analýza diela <i>Mor ho!</i>	Spoločenský a literárny život v prvej polovici 19. storočia. Kodifikácia slovenského jazyka. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel. Motivické, tematické a poetické podobnosti v slovenskej a maďarskej literatúre.
2.1.2. Začiatky realizmu (1870–1918) - Pavol Országh-Hviezdoslav	Charakteristické znaky realizmu: zobrazenie konkrétneho spoločenského prostredia, spisovateľ ako kronikár doby, kritické zobrazenie spoločnosti. Portrét Pavla Országha-Hviezdoslava, život autora, žánrová, formálna a štylistická	Ciele a problémy národného hnutia, inštitúcie a fóra. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	rôznorodosť jeho životného diela na základe: <i>Mňa kedys' zvädzal svet, Priadka, Krvavé sonety (úryvky), Hájnikova žena (úryvky)</i> .	
2.1.3. Obdobie slovenskej realistickej literatúry – prozaické diela Martina Kukučina, Jozefa Gregora-Tajovského, Janka Jesenského a Boženy Slančíkovej Timravy	Filozofický základ a štýl realizmu. Žánre realistickej prózy: román, poviedka, novela. Príznačné znaky tvorby Martina Kukučina; témy, motívy a žánre v životnom diele; všestranná interpretácia diel: <i>Rysavá jalovica, Keď báčik z Chochoľova umrie, Dom v stráni (úryvky)</i>. Portrét Jozefa Gregora-Tajovského; rôznorodosť jeho tvorby; témy, motívy a žánre v životnom diele na základe: <i>Do konca, Mamka Pôstková, Na chlieb, Horký chlieb, Maco Mlieč</i>. Príznačné znaky tvorby Janka Jesenského; témy, motívy a žánre v životnom diele na základe: <i>Slnečný kúpeľ, Doktor, Pani Rafiková, Demokrati (úryvky)</i>. Interpretácia diel Boženy Slančíkovej Timravy: <i>Ťapákovci, Hrdinovia (úryvky), Skon Paľa Ročku (úryvky)</i>.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.1.4. Slovenská moderna – lyrická tvorba Ivana Krasku	Historické a estetické predpoklady vzniku slovenskej moderny. Portrét Ivana Krasku, stylistická rôznorodosť (napr. impresionizmus, symbolizmus) a motívy	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	(samota, smútok, láska k matke, príroda, národ, ars poetica) v dielach <i>Vesper Dominicae, Topole, Zmráka sa, Otcova rola, Baníci, Otroci, Kritikovi</i> .	
2.1.5. Slovenská literatúra medzi 1918 a 1945 – lyrická tvorba Jána Smreka a Emila Boleslava Lukáča	Básnický portrét Jána Smreka. Literárne smery v jeho básnickej tvorbe: symbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus. Básnický program, životné pocity (radosť zo života, optimizmus, dynamizmus), motívy (báseň je viac ako chlieb, sila slova, osudovosť, očarenie, veriť vo svet, svet ako rovnocenný partner), spoznávanie a interpretácia básnických obrazov na základe diel <i>Neslýchané a Triumf</i>. Básnický portrét Emila Boleslava Lukáča. Literárne smery v jeho básnickej tvorbe: neosymbolizmus, parnasizmus. Životné pocity (neistota, nepokoj, istota), motívy (spoločenské problémy, krutosť fašizmu, protiklad dedina-mesto, morálka mesta), spoznávanie a interpretácia básnických obrazov na základe diel <i>Goethehof a Taedium urbis</i>.	Politická a spoločenská situácia v 20. rokoch. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.1.6. Slovenská literatúra medzi 1918 a 1945 – prozaická tvorba Jozefa Čigera-Hronského a Mila Urbana	Príznačné znaky tvorby Jozefa Čigera-Hronského; témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Hronského prozaických textov. Všestranná interpretácia diela <i>Jozef Mak</i>, napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika	Rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy diel. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	postáv, rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika drobného človeka, štýl; vplyv expresionizmu, lyrizovanej prózy, existencializmu na dielo. Príznačné znaky tvorby Mila Urbana, témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Urbanových prozaických textov. Všestranná interpretácia románu <i>Živý bič</i> (úryvky), napr. vplyv biologizmu a avantgardy; žánrový variant; kompozícia, charakteristika postáv, expresívnosť, motívy; problematika, štýl.	
2.1.7. Lyrizovaná próza – Margita Figuli, František Švantner	Lyrizovaná próza - estetické princípy, archetypy. Príznačné znaky tvorby Margity Figuli; témy, motívy a žánrové varianty v životnom diele; špecifické znaky prozaických textov Figuli. Všestranná interpretácia novely <i>Tri gaštanové kone</i>, napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika postáv, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika (láska-majetok, nekontrolovateľné historické sily - kresťanská etika, prírodné právo), štýl. Príznačné znaky tvorby Františka Švantnera; témy, motívy a žánrové varianty v jeho životnom diele; špecifické znaky Švantnerových prozaických textov.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.

	Všestranná interpretácia novely <i>Malka</i> , napr. žánrový variant, kompozícia, charakteristika postáv, rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy, expresívnosť; problematika (láska-vášeň, osudovosť), štýl.	
2.1.8. Slovenská lyrika po roku 1945 – Milan Rúfus, Miroslav Válek	Portrét Milana Rúfusa; charakteristické témy, motívy a životné pocity v životnom diele; Interpretácia diel: <i>Murári</i>, <i>Zvony detstva</i>.. Portrét Miroslava Válka; charakteristické témy, motívy a životné pocity v životnom diele; Interpretácia diel: <i>Zabíjanie králikov</i>, <i>Zima</i>.	Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.1.9. Slovenský román po roku 1945 – Dominik Tatarka, Ladislav Ballek	Groteskné videnie, kritika spoločnosti v románe Dominika Tatarku <i>Démon súhlasu</i> (úryvky). Všestranná interpretácia románu Ladislava Balleka <i>Pomocník</i> (úryvky). Poznávanie pojmov súvisiace s jednotlivými dielami.	Historické a spoločenské pozadie. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.1.10. Slovenská dráma 20. storočia - Ivan Stodola	Slovenská dráma a divadlo medzi dvoma svetovými vojnami. Interpretácia diela Ivana Stodolu <i>Jožko Púčík a jeho kariéra</i> (úryvky). Tematické (drobný úradníček, falošný-dobry čin), podvodníctvo, namyslenosť) a dramaturgické znaky, štýl, expresívnosť textu.	Dramaturgické znaky diela Ivana Stodolu <i>Jožko Púčík a jeho kariéra</i> (úryvky). Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.1.11. Slovenská literatúra v Maďarsku – Pavel Samuel, Juraj Dolnozemský, Gregor Papuček, Alexander Kormoš, Imrich Fuhl, Eva Fábíánová	Inštitúcie, médiá, zborníky národnostnej literatúry Slovákov v Maďarsku vydané po roku 1945. Príznačné znaky, témy (národnostný osud, ars	Analýza jedného ďalšieho diela Pavla Samuela, Juraja Dolnozemskeho, Gregora Papučka, Alexandra Kormoša, Imricha Fuhla a Evy Fábíánovej.

	poetica, jazyk ako prostriedok identity), motívy (prastará pieseň, málo odvahy, pozerat' do budúcnosti, boľavé slová, jeseň, poézia je všetko, bilingvizmus, polyfónia) žánrové varianty v životnom diele Pavla Samuela, Juraja Dolnozemskeho, Gregora Papučka, Alexandra Kormoša, Imricha Fuhla a Evy Fábiánovej. Špecifické znaky ich poetického umenia. Pozná minimálne: Pavel Samuel: <i>Prastará pieseň</i>, Juraj Dolnozemský: <i>V rákosí</i>, Gregor Papuček: <i>Siroty, Jeseň</i>, Alexander Kormoš: <i>Polyfónia, Nové leto</i>, Imrich Fuhl: <i>Poézia, Čiernobiela mozaika</i>, Eva Fábiánová: <i>Etudy, Rok v kuchyni</i>. Kultúrne, literárne tradície regiónu a osady.	

2.2. Stupne interpretácie, prístup

Témy	Stupne	
	Stredný stupeň	Vyšší stupeň
2.2.1. Témy, motívy	Poznanie a interpretovanie motívov a tém prečítaných diel. Porovnávanie literárnych diel na základe myšlienkových, tematických a motivických podobností, rozdielov.	Poznanie motivických súvislostí diel (podobností, paralel, jednoznačných odkazov), určenie ich úlohy, významu.

2.2.2. Žánre, poetika	Poznanie literárnych druhov a žánrov. Poznanie základných druhov veršov. Uplatnenie pojmov poetiky pri interpretácii diel. Porovnávanie diel rovnakého žánru.	Porovnávanie diel rovnakého žánru z rôznych období, porovnávanie diel z poetického hľadiska a z hľadiska historického vývoja. Zmena poetických vlastností jednotlivých žánrov v kratšom alebo dlhšom historickom období (napr. román, dráma). Rozprávačská technika, autorská koncepcia textu, slohové postupy diel. Dramaturgické znaky. Etické, estetické a filozofické súvislosti diel.
2.2.3. Obdobia, umelecké štýly	Zmena štýlu a svetonáhľadu v jednotlivých obdobiach.	Hlavné znaky najdôležitejších období dejín literatúry/ kultúry.

2.3. Všeobecné témy

Texty na písomnej a ústnej skúške, ako aj komunikácia, ktorá je s nimi spojená, vychádzajú z nasledovných tematických okruhov:

- Rodina – Život v rodine a rodinné vzťahy (rodná zem, priatelia, sociálne vťahy, identita, zvyky)
- Spoločenstvo (jazykové varianty, spoločenské trendy, väčšinový národ, národnostná politika, zodpovednosť, zjednotenie európskeho životného priestoru, európsky občan, voľný pohyb pracovníkov, rodinná politika, seniori, vplyv médií na spoločnosť, zastupovanie národnostných záujmov, národnostné práva, povinnosti, voľby, samosprávy, inštitúcie, médiá)
- Móda (obliekanie sa, módne školy, módne trendy)
- Návykové poruchy (drogy, alkohol, cigarety, hazardné hry)
- Extrémne športy (zoskoky padákom, rafting na divokej vode, lezenie po skalách, bungee jumping)
- Školstvo (výchovno-vzdelávanie, vysokoškolské vzdelávanie, štúdium v zahraničí, elitné školy, celoživotné vzdelávanie)
- Hudobná kultúra (súčasný moderné popové hity)
- Ochrana životného prostredia (letectvo, selektívny zber odpadu, recyklácia, emisie, elektrické automobily)
- Slovensko (politika, členy EU, eurozóna, národnostná politika, hospodárstvo)

2.4. Pojmy

Pojmy vyššieho stupňa sú označené *kurzívou*.

- romantizmus, ľudovosť, národná angažovanosť, Katedra reči a literatúry česko-slovenskej, Spoločnosť česko-slovenská, spolok Tatrín, Štúrova škola, kodifikovanie jazyka, kultúrna a kultúrno-organizačná činnosť, balada, lyrickoepická skladba, epická báseň, sylabický prozodický systém, romantická vyvolenosť, netypické správanie sa, romantická vzburá, romantický protiklad, idylická ľudovosť, hrdinstvo;
- *Memorandum slovenského národa, národnostný zákon, stará škola, nová škola, austroslavizmus, čechoslovakizmus, Živena, spisovateľ ako kronikár doby*, kritické zobrazenie, národné cítenie, lyrické rozlúčenie, *dynamický dialóg*, sonet, lyrickoepická skladba, kontrast, konflikt, *jambický verš*;
- pozitivizmus, objektivizmus, objektívne pozorovanie, typizácia, *determinizmus*, komická situácia, ľudový humor, zveličovanie, *konfrontácia*, kontrast, patriarchálny spôsob života, *spoločenský model, morálne správanie, tolstojizmus*, sentimentalizmus, anekdotický príbeh, irónia, ironický a satirický spôsob zobrazovania, memoárová literatúra, emancipácia žien, *protekcionalizmus, cynická životná filozofia*, národnostná otázka, konflikt, realisticko-naturalistické videnie, hurávlastenectvo, sebaobetavosť;
- sociálny problém, hospodársko-majetkový záujem, maskovaná starostlivosť, klasická kompozícia, rámeč, *menej vyostrený konflikt, dramatický zhustený dialóg*;
- moderna, impresionizmus, symbolizmus, samota, motív, ars poetica;
- symbolizmus, dekadencia, vitalizmus, poetizmus, radosť zo života, optimizmus, dynamizmus, neosymbolizmus, *parnasizmus*;
- rétorickosť, obraznosť, topos, mýtický svet, náboženský symbol, *mozaiková kompozícia*, baladický ráz, psychologické zobrazovanie, biologizmus, *avantgarda*, vzburá, patriarchálne vzťahy, sociálny problém, pomsta, odplata za previnenie;
- lyrizovaná próza, *archetyp*, lyrický pátos, etická čistota, kresťanská etika, prírodné právo, skúška, prírodný symbol, biblizmus, baladický ráz, zbojnícka tematika, láska-vášeň, osudovosť, tajupnosť, *zamlčaná motivácia*;
- motív, symbol, rodná zem ako pamiatka, motív otca, svet detstva, hodnota, Obetovanie Pána, *sakrálna, kresťanská symbolika*, lyrické ja, filozofická myšlienka, motív mlčania, *reflexia*, kríza, dráma, komplikované medziľudské vzťahy, spontánny jazyk;
- kritika spoločnosti, grotesk, humor, irónia, čierny humor, rodinný román, stereotypnosť, patriarchálny slovenský vidiek, *poslanie, surrealistická technika rozprávania, odvolávanie sa na techniku rozprávania lyrizovanej prózy*;
- satira;
- zborník, národnostný osud, ars poetica, bilingvizmus, polyfónia;
- hodnotový systém, trópy, figúry, prozódia, sylabický, časomerný, sylabotonický prozodický systém, staroslovienčina, latinčina, bibličina, bernoláčtina, štúrovčina;
- viazaný verš, voľný verš, óda, elégia, epigram, maloepický žáner, veľkoepický žáner, legenda, epos, lyrickoepická skladba, tragickosť, komickosť, situačná komika, charakterová komika;

- rodina, rodná zem, priatelia, sociálne vťahy, identita, zvyky, spoločenstvo, jazykové varianty, spoločenské trendy, väčšinový národ, národnostná politika, zodpovednosť, zjednotenie európskeho životného priestoru, európsky občan, voľný pohyb pracovníkov, rodinná politika, seniori, vplyv médií na spoločnosť, zastupovanie národnostných záujmov, národnostné práva, povinnosti, voľby, samospráva, inštitúcie, médiá, obliekanie sa, módné školy, módné trendy, návykové poruchy, drogy, alkohol, cigarety, hazardné hry, extrémne športy, zoskoky padákom, rafting na divokej vode, lezenie po skalách, bungee jumping, školstvo, výchovno-vzdelávanie, vysokoškolské vzdelávanie, štúdium v zahraničí, elitné školy, celoživotné vzdelávanie, hudobná kultúra, politika, členy EU, eurozóna, národnostná politika, hospodárstvo, ochrana životného prostredia, letectvo, selektívny zber odpadu, recyklácia, emisie, elektrické automobily.

C) OPIS SKÚŠKY

Časti skúšky

Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
240 minút	15 minút	240 minút	20 minút
100 bodov	50 bodov	100 bodov	50 bodov

Povolené pomôcky

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Zabezpečuje maturant	ŽIADNE	ŽIADNE	ŽIADNE	ŽIADNE
Zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky	K druhej úlohe tlačený pravopisný slovník, jednojazyčný a/alebo dvojjazyčný slovník (aspoň jeden exemplár na 10 študentov)	Antológia literatúry, zbierka alebo iný tlačený text.	Tlačený pravopisný slovník, jednojazyčný a/alebo dvojjazyčný slovník (aspoň jeden exemplár na 10 študentov)	Antológia literatúry, zbierka alebo iný tlačený text

Zverejnené materiály

	Stredný stupeň		Vyšší stupeň	
	Písomná skúška	Ústna skúška	Písomná skúška	Ústna skúška
Materiál	ŽIADNE	názvy maturitných tematických okruhov a maturitných tém	ŽIADNE	názvy maturitných tematických okruhov a maturitných tém
Termín	ŽIADNE	podľa právnych predpisov	ŽIADNE	podľa právnych predpisov
Zodpovedný	Inštitúcia zodpovedajúca za prípravu materiálu skúšky			

SKÚŠKA STREDNÉHO STUPŇA

Písomná skúška		Ústna skúška	
240 minút		15 minút	
90 minút	150 minút		
Úlohy		Výklad úlohy	
I. úloha: Porozumenie textu a argumentácia alebo tvorenie pragmatického textu	II. úloha: Písomná interpretácia literárneho diela: výklad alebo porovnávací výklad	Výklad jednej maturitnej témy zo slovenského jazyka	Výklad jednej maturitnej témy z literatúry
50 bodov	40 bodov	10 bodov	25 bodov
Pravopis: 8 bodov Písmo: 2 body		Kvalita jazyka pri výklade: 15 bodov	
100 bodov		50 bodov	

Písomná skúška

Všeobecné pravidlá

Na písomnej skúške maturant rieši ústredne stanovené a vydané úlohy.

Najprv vypracuje I. úlohu, na riešenie má 90 minút. I. úloha obsahuje porozumenie textu, plánované na 60 minút a tvorenie textu, ktoré je plánované na 30 minút. Po 90 minútach dozorom poverený učiteľ pozbera práce.

Potom nasleduje rozdávanie a riešenie II. úlohy. Na jej riešenie je k dispozícii 150 minút. Pri riešení tejto úlohy sa dá používať pravopisný slovník, respektíve jednojazyčný a/alebo dvojazyčný tlačný slovník.

Formálna stránka písomných úloh

Prvá časť písomnej skúšky pozostáva z porozumenia textu s daným žánrom viažuceho sa každodenného života, a z toho tvorenie pragmatického textu. Teda obsahuje úlohu spojenú s porozumením textu a úlohu, ktorá je zameraná na tvorenie pragmatického textu, ktorá môže byť argumentácia alebo útvár pragmatického textu. Maturant si zvolí z dvoch typov úloh tvorenia textu.

Druhá časť písomnej skúšky je interpretácia dvoch literárnych diel, ktorá môže byť výklad alebo porovnávací výklad podľa určitých kritérií. Maturant si zvolí jednu tému z dvoch interpretačných úloh.

Keď maturant vyberá z označených úloh, vtedy musí označiť svoj výber.

Úlohu, ktorú maturant začal písať, ale nedokončil - lebo si vybral druhú - treba preškrtnúť ako neplatnú.

Obsahová stránka písomných úloh

I. Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu

Úloha spojená s porozumením textu

Text na porozumenie pozostáva z jedného alebo z dvoch so sebou súvisiacich textov s rozsahom 700-1000 slov. Témy: populárno-vedecký text, publicistický spis alebo ich úryvky. Otázky skúmajúce tematických, kompozičných, jazykových a komunikačných vlastností textu môžu byť zamerané na:

- identifikáciu, analýzu: fakty, údaje, zistenia; argumenty, postoje v texte, postoj autora, význam textu, viacvýznamovosť textu;
- vzťahy v rámci textu: medzi gramatickými, štylistickými vlastnosťami textu, medzi nadpisom a textom, medzi významom celého textu a inými ďalšími jeho významami;
- vlastnosti textu z komunikatívneho, žánrového, pragmatického hľadiska: úloha odkazov, vzťah medzi textom a vonkajšími informáciami;
- výstavba textu: logické súvislosti textu, dejové súvislosti, štruktúra textu, metóda skladania častí textu, význam sprostredkovaný cez výstavbu textu;
- skrátenie textu (napr. osnova, výňatok, zhustenie podľa daného hľadiska).

Argumentácia alebo tvorenie pragmatického textu

Maturant z nasledujúcich dvoch výberov vytvorí jeden argumentačný, alebo pragmatický text. Rozsah vypracovanej úlohy má 120-200 slov.

Úloha môže byť:

A) Argumentácia: vyjadrenie stanoviska k otázke o verejnom živote, kultúre, životospráve s 3-5 argumentmi.

B) Tvorenie pragmatického textu v danom útvare, na danú tému, prípadne s danými komunikačnými faktormi. Útvarmi môžu byť: motivačný list, úradný list na rozličné témy (napr. sťažnosť), žiadosť, diskusný príspevok, prehovor, úvodná reč diskusie, venovanie, gratulačný prejav.

Obidve úlohy môžu obsahovať stručný inšpiračný text, časti textu. Písomná úloha obsahuje čiastkové body konkrétnych úloh za vhodné kritériá.

II. Písomná interpretácia literárneho textu

Maturant si zvolí z dvoch interpretačných úloh jednu tému. Rozsah zvolenej úlohy má 400-800 slov. Voliteľné úlohy sú nasledovné:

A) Výklad jedného literárneho diela (alebo úryvku).

B) Porovnávací výklad dvoch diel alebo úryvkov podľa daných kritérií.

Východiskovým textom obidvoch úloh môže byť: lyrické, prozaické alebo dramatické literárne dielo, resp. jeho časť (úryvok) v slovenskom jazyku. Diela sa dajú vybrať od slovenských autorov v Maďarsku alebo od iných slovenských autorov žijúcich mimo Maďarska, z hociktorého obdobia, hociktorého umeleckého smeru, žánru a hociktorej tematiky. Úloha neočakáva poznanie autora. V prípade časti textu (úryvku) sa neočakáva poznanie celého diela.

Podstatným prvkom obidvoch úloh je spoznanie problémov literárneho textu a reflektovanie na ne. Obidve úlohy obsahujú problém, jeho kritérium/kritériá (napr. tému, zážitok, problém, situáciu; správanie a charakteristiku postáv, vzťahy medzi nimi; význam motívov, svetonáhl'ad, hodnotový systém rôznych období), ktoré sú základom výkladu a porovnávania.

Aspoň jedna úloha sa viaže s kultúrou Slovákov v Maďarsku.

Hodnotenie písomnej skúšky

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje body, ktoré možno udeliť za jednotlivé úlohy. Príručka na opravu a hodnotenie vymenuje obsahové prvky riešenia heslovite, ako aj iné možnosti riešenia. Hodnotenie výkonu maturanta neovplyvňuje, že osobný hodnotiaci systém hodnotiaceho sa odlišuje od všeobecne uznaného posúdenia problému, otázky, javu daného textu; ani to, že názor maturanta sa líši od všeobecného prístupu.

Opravujúci učiteľ v obidvoch úlohách označí pravopisné chyby podľa typov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie. Pri záverečnom hodnotení hodnotí pravopis a písmo celej písomnej práce.

I. Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu

Oprava a hodnotenie úloh spojených s porozumením textu

Hodnotenie úloh spojených s porozumením textu sa uskutočňuje podľa Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úloh možno udeliť maximálne 40 bodov. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia a čiastkové body. Opravujúci učiteľ v písomnej práci uvedie čiastkové body, ako aj celkový počet bodov.

Oprava a hodnotenie argumentácie alebo tvorenia pragmatického textu

Hodnotenie tvorenia textu sa uskutočňuje podľa Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úlohy je možné získať maximálne 10 bodov. Hodnotí sa iba jedna písomná práca, ktorá je o jednej z dvoch voliteľných tém. Ak maturant vypracuje viac ako jednu tému a svoj výber neoznačí

jednoznačne (nepodčiarkne, ktorú tému si vybral alebo neprečiarkne neplatné riešenie), opravujúci učiteľ je povinný hodnotiť z dvoch riešení prvé v poradí. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje čiastkové body za očakávané prvky daných úloh. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové a formálne prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ v písomnej práci uvedie čiastkové body, ako aj celkový počet bodov.

Body za porozumenie textu a argumentáciu, alebo za tvorenie pragmatického textu (I. úloha):

Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu	Porozumenie textu	40 bodov
	Tvorenie textu	10 bodov

II. Oprava a hodnotenie písomnej interpretácie literárneho diela

Opravujúci učiteľ hodnotí výkon maturanta podľa kritérií hodnotenia uvedených v opise skúšky a podľa Príručky na opravu a hodnotenie. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné obsahové prvky riešenia heslovite. Je možné uznať aj iné dobré riešenia, neočakáva sa ani používanie presného jazyka uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie. Uznaným obsahovým prvkom môže byť: hodnoverné a odôvodnené pozorovanie, úsudok a konštatovanie.

Ak maturant vypracuje viac ako jednu tému a svoj výber neoznačí jednoznačne (nepodčiarkne, ktorú tému si vybral alebo neprečiarkne neplatné riešenie), opravujúci učiteľ je povinný hodnotiť z dvoch riešení prvé v poradí. Opravujúci učiteľ označí kompozičné, štylistické, jazykové a pravopisné chyby podľa spôsobu uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie.

Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie písomnej interpretácie literárneho diela

- Obsah - porozumenie východiskového textu a úlohy, poznanie znalostných prvkov (vecná znalosť, všeobecný rozhľad); súlad medzi prvkami práce, kritériami úlohy a východiskovým textom; citlivosť na problémy, videnie podstaty, zostať pri téme, bohatstvo myšlienok, relevantné príklady, vyjadrenie vlastného názoru.
- Kompozícia - architektonika (výstavba) textu (následnosť deja, logika, zodpovedať útvaru); tektonika textu (koherencia, proporционаlita, členenie, rozsah).
- Kvalita jazyka (štýl, jazyková správnosť)-podľa registra jazyka slovnej zásoby, dodržiavanie noriem spisovného jazyka.

Písomná interpretácia literárneho diela	Kvalita obsahu	25 bodov
	Kvalita jazyka	Kompozícia

	Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)	10 bodov

Hodnotenie pravopisu a písma

Pravopis - dodržiavanie pravopisných pravidiel; brať do ohľadu veľké chyby, malé chyby, interpunkciu, podľa jednotných bodových zásad, ktoré sú uvedené v Príručke na opravu a hodnotenie.

Písmo - prehľadnosť textu, čitateľnosť písma, zohľadnenie hľadiska čitateľa, na základe estetickej formy.

Celkový počet bodov za písomnú prácu

Porozumenie textu a argumentácia, alebo tvorenie pragmatického textu	Porozumenie textu	40 bodov
	Tvorenie textu	10 bodov
Písomná interpretácia textu	Kvalita obsahu	25 bodov
	Kvalita jazyka	15 bodov
Pravopis		8 bodov
Písmo		2 body

Ústna skúška

Zadanú úlohu vykladá maturant samostatne. Klásť otázky sa dá iba v tom prípade, ak maturant vykladá nesprávne alebo sa zastavil. Na ústnej skúške rieši maturant jednu úlohu zo slovenského jazyka a jednu z literatúry, ktoré boli sformulované k jazykovej a literárnej otázke.

Súbor otázok zo slovenského jazyka a literatúry tvorí 20 jazykových a 20 literárnych otázok.

Otázky zo slovenského jazyka a literárne otázky tvoria súbor otázok, ktoré sú od seba oddelené. V súbore jazykových a literárnych otázok aspoň 6 otázok z literatúry a 6 otázok zo slovenského jazyka v porovnaní s predchádzajúcim rokom treba zmeniť.

Ku každej otázke patrí aspoň jedna úloha.

Maturant na prípravu a k výkladu úlohy môže používať nasledovné pomôcky: antológiu slovenskej literatúry, zbierku alebo adekvátny úryvok z iného tlačeného textu (napr. z tlačenej verzie internetovej stránky, z jednojazyčného slovníka, kultúrno-historickej mapy, umeleckého albumu).

Vymenované pomôcky zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky.

Obsahová a formálna stránka súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na svojráznosť tém - boli približne rovnako ťažké, aby maturanti boli schopní v danom časovom intervale úspešne sa pripraviť a otázku vykladať.

Súbor otázok zo slovenského jazyka

Na skúške bude hodnotené, že maturant v akej miere a v akej kvalite je schopný na tranzakciu a interakciu, ktorých súčasťou sú receptívne a produktívne (porozumenie reči a komunikačné schopnosti) schopnosti. Maturant je schopný na samostatný výklad témy, ako aj na interaktívnu účasť na rozhovore.

Každá otázka sa skladá z textu v rozsahu 200-250 slov a z úloh súvisiacich s textom. 25% textov jazykových otázok sa má viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor otázok z literatúry

Otázku, ktorá súvisí s dielami alebo ich úryvkami vymenovanými v Požiadavkách zo slovenského jazyka a literatúry, vykladá maturant samostatne. Aspoň dve otázky musia obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich v Maďarsku. Keď sa dá zrealizovať, maturant môže si vybrať z daných autorov alebo z ich diel. Súbor ústnych otázok maturitných tematických okruhov a maturitných tém zo slovenského jazyka a z literatúry podľa časových a vzorných právnych predpisov treba uverejniť. K jednotlivým otázkam patriace úlohy nie sú verejné, spoznať sa dá ich iba na skúške.

Hodnotenie ústnej skúšky

Maximálny počet bodov je 50. Za obsah odpovede z literatúry možno udeliť 25 bodov, za obsah odpovede z jazyka 10 bodov a za kvalitu jazyka obidvoch odpovedí 15 bodov.

Hodnotenie skúšky prebieha podľa nasledovných kritérií a za výkon sa udeľuje nasledovný počet bodov. Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Kvalita obsahu – za odpoveď z literatúry sa udeľuje 25 bodov, za odpoveď zo slovenského jazyka 10 bodov podľa nasledovných kritérií:
– Orientácia v gramatike, literatúre, všeobecný kultúrny rozhľad– Odborné vedomosti– Poznanie textu, porozumenie textu– Schopnosť riešenia problému– Bohatstvo myšlienok– Vlastný názor– Miera rozboru
Kvalita jazyka – za dve odpovede sa udeľuje 15 bodov podľa nasledovných kritérií:
– Systematizácia, z dôraznenie podstaty– Logickosť myšlienkového pochodu– Jasná, členená tvorba viet a celého textu

- Používanie adekvátnej slovnej zásoby
- Zrozumiteľnosť výkladu

Celkový počet bodov za ústnu skúšku

Kvalita obsahu – literatúra	25 bodov
Kvalita obsahu – slovenský jazyk	10 bodov
Kvalita jazyka výkladu	15 bodov

SKÚŠKA VYŠŠIEHO STUPŇA

Písomná skúška		Ústna skúška	
240 minút		20 minút	
Úlohy		Výklad úlohy	
Vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na porozumenie textu	Úlohy na tvorenie textu: interpretácia textu a úvaha	Výklad jednej maturitnej otázky zo slovenského jazyka	Výklad jednej maturitnej otázky z literatúry
40 bodov	50 bodov	10 bodov	25 bodov
Pravopis: 8 bodov Písmo: 2 body		Kvalita jazyka pri výklade: 15 bodov	
100 bodov		50 bodov	

Písomná skúška

Všeobecné pokyny

Písomná skúška vyššieho stupňa prebieha podľa ústredne vypracovaných otázok.

Maturant dostane všetky úlohy naraz. Čas, ktorý je k dispozícii, môže využiť ľubovoľne, o poradí riešenia úloh rozhoduje sám. Na riešenie všetkých úloh je 240 minút. Pri riešení úlohy sa dá používať pravopisný slovník a jednojazyčný aj dvojazyčný tlačенý slovník.

Obsahová a formálna stránka písomných úloh

Písomná skúška obsahuje nasledujúce úlohy: porozumenie a aplikáciu odborného textu, vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na porozumenie textu (súvisiaci s odborným textom) a tvorenie dvoch odlišných textov.

Vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na pochopenie textu

Vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na pochopenie textu sa viaže k slovenskému literárnemu alebo jazykovému dielu: napr. k próze, k eseji, k lyrickému alebo dramatickému dielu resp. jeho častiam (úryvkom).

Úlohy sú zamerané na porozumenie textu a na aplikáciu gramatických a literárnych poznatkov súvisiacich s textom (spoznanie, stotožňovanie, definícia pojmov, ich adaptácia v rôznych textoch; odhalenie rôznych historických, žánrových, tematických, motivických súvislostí; poznanie diela; otázky skúmajúce komunikačné, jazykové, gramatické, rétorické, štylistické, textologické a pravopisné vlastnosti skúmaného textu - týkajúce sa jazykových otázok. Úlohy obsahujú otázky na porozumenie textu, ako aj otázky skúmajúce jazykovú a literárnu vzdelanosť.

Úlohy na tvorenie textu

Dve úlohy zamerané na tvorenie textu majú dve odlišné témy, určené kritériá a útvar.

Úlohy zamerané na tvorenie textu sú nasledovné:

- Analýza, interpretácia, hodnotenie jedného diela podľa daných kritérií (ďalej: interpretácia textu).
Východiskovým textom interpretačného textu je literárne dielo (lyrické, prozaické alebo dramatické), resp. jeho časť (úryvok). Diela sa dajú vybrať od slovenských autorov v Maďarsku alebo od iných slovenských autorov žijúcich mimo Maďarska, z hociktorého obdobia, hociktorého umeleckého smeru, žánru a hociktorej tematiky. Úloha neočakáva poznanie autora. V prípade časti textu (úryvku) sa neočakáva poznanie celého diela.
- Tvorenie úvahy: zaujatie postoja v súvislosti s literárnou, kultúrnou, estetickou, filozofickou, etickou otázkou, javom, napr. zaujatie postoja k javom doby, ku kultúrnym javom a javom verejného života (ďalej úvaha).

Každá úloha má východiskový text (napr. jedno literárne dielo, časť literárneho diela; krátky citát ako základ zaujatia postoja, argumentácie).

Očakávaný rozsah interpretácie: 400-800 slov.

Očakávaný rozsah úvahy: 150-450 slov.

Aspoň jedna úloha so viaže s kultúrou Slovákov v Maďarsku.

Hodnotenie písomných úloh

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje body, ktoré možno udeliť za jednotlivé úlohy. Príručka na opravu a hodnotenie vymenuje obsahové prvky riešenia heslovite, ako aj iné možnosti riešenia. Hodnotenie výkonu maturanta neovplyvňuje, že osobný hodnotiaci systém hodnotiaceho sa odlišuje od všeobecne uznaného posúdenia problému, otázky, javu daného textu; ani to, že názor maturanta sa líši od všeobecného prístupu.

Opravujúci učiteľ v obidvoch úlohách označí pravopisné chyby podľa typov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie. Pri záverečnom hodnotení hodnotí pravopis a písmo celej písomnej práce.

Oprava a hodnotenie vedomostného testu z jazyka a literatúry zameraného na porozumenie textu

Riešenie vedomostného testu z jazyka a literatúry zameraného na porozumenie textu je hodnotené podľa ústredne vypracovanej Príručky na opravu a hodnotenie. Za riešenie úlohy možno udeliť 40 bodov. Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné riešenia jednotlivých úloh, hodnotu očakávanej odpovede vyjadrenú v bodoch. Získané body za jednotlivé úlohy, ako aj celkový počet bodov opravujúci napíše na písomnú prácu.

Vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na porozumenie textu	40 bodov

Oprava a hodnotenie úloh na tvorenie textu

Opravujúci učiteľ hodnotí výkon maturanta podľa kritérií hodnotenia uvedených v opise skúšky a podľa Príručky na opravu a hodnotenie.

Príručka na opravu a hodnotenie obsahuje možné obsahové prvky riešenia heslovite. Je možné uznať aj iné dobré riešenia, neočakáva sa ani používanie presného jazyka uvedeného v Príručke na opravu a hodnotenie. Opravujúci učiteľ označí uznané obsahové prvky pomocou sústavou znakov nachádzajúcich sa v Príručke na opravu a hodnotenie.

Opravujúci učiteľ označí v práci kompozičné, štylistické, jazykové a pravopisné chyby.

Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie tvorby analýzy diela/interpretácie

Počet bodov stanovený opravujúcim učiteľom obsahuje počet bodov za obsah interpretácie literárneho diela, počet bodov za kompozíciu, štýl a jazyk - podľa spôsobu označenia chýb, kritériá a počtu bodov uvedených v Príručke na opravu a hodnotenie.

- Obsah – porozumenie východiskového textu a úlohy, poznanie znalostných prvkov (vecná znalosť, všeobecný rozhľad); súlad medzi prvkami práce, kritériami úlohy a východiskovým textom; citlivosť na problémy, videnie podstaty, zostať pri téme, bohatstvo myšlienok, relevantné príklady, vyjadrenie vlastného názoru.
- Kompozícia – architektónika (výstavba) textu (následnosť deja, logika, zodpovedať útvaru); tektonika textu (koherencia, proporcionalita, členenie, rozsah).
- Kvalita jazyka (štýl, jazyková správnosť)- podľa registra jazyka slovnej zásoby, dodržiavanie noriem spisovného jazyka.

Hodnotiace kritériá a hodnotenie úvahy

Body udelené hodnotiacim učiteľom naznačujú body obsahového, štruktúrneho a jazykového hodnotenia úvahy na základe nasledujúcich kritérií:

- Obsahové vedomosti, všeobecná informovanosť
- Citlivosť na problémy, bohatosť myslenia
- Schod myšlienky, stavba textu
- Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)

Hodnotiace kritériá a hodnotenie úloh na tvorenie dvoch textov

Text analýzy diela 30 bodov	Obsah	15 bodov
	Kompozícia textu	5 bodov
	Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)	10 bodov
Úvaha 20 bodov	Obsah	5 bodov
	Citlivosť na problémy	5 bodov
	Schod myšlienky	5 bodov
	Jazyková náročnosť (štýl, jazyková správnosť)	5 bodov

Hodnotenie pravopisu a písma

- Pravopis – dodržiavanie pravopisných pravidiel; brať do ohľadu veľké chyby, malé chyby, interpunkciu, podľa jednotných bodových zásad, ktoré sú uvedené v Príručke na opravu a hodnotenie.
- Písmo – prehľadnosť textu, čitateľnosť písma, zohľadnenie hľadiska čitateľa, na základe estetickej formy.

Celkový počet bodov za písomnú prácu

Vedomostný test z jazyka a literatúry zameraný na porozumenie textu	40 bodov
Interpretácia literárneho diela	30 bodov
Úloha na tvorenie úvahy	20 bodov
Pravopis	8 bodov
Písmo	2 body

Ústna skúška

Ústna skúška vyššieho stupňa prebieha podľa ústredne vypracovaných otázok. Na ústnej skúške rieši maturant jednu úlohu zo slovenského jazyka a jednu z literatúry, ktoré boli sformulované k jazykovej a literárnej otázke. Súbor otázok zo slovenského jazyka a literatúry tvorí 20 jazykových a 20 literárnych otázok. Otázky zo slovenského jazyka a literárne otázky tvoria súbor otázok, ktoré sú od seba oddelené. V súbore jazykových a literárnych otázok aspoň 6 otázok z literatúry a 6 otázok zo slovenského jazyka v porovnaní s predchádzajúcim rokom treba zmeniť. Maturant na prípravu a k výkladu úlohy môže používať nasledovné pomôcky: antológiu slovenskej literatúry, zbierku alebo adekvátny úryvok z iného tlačeného textu (napr. z tlačenej verzie internetovej stránky, z jednojazyčného slovníka, kultúrno-historickej mapy, umeleckého albumu). Vymenované pomôcky zabezpečuje inštitúcia poverená organizáciou skúšky.

Obsahové a formálne parametre súboru ústnych otázok

Otázky majú byť zostavené tak, aby úlohy jednotlivých otázok - so zreteľom na svojráznosť tém - boli približne rovnako ťažké, aby maturanti boli schopní v danom časovom intervale úspešne sa pripraviť a otázku vykladať.

Súbor otázok zo slovenského jazyka

Na skúške bude hodnotené, že maturant v akej miere a v akej kvalite je schopný na tranzakciu a interakciu, ktorých súčasťou sú receptívne a produktívne (porozumenie reči a komunikačné schopnosti) schopnosti. Maturant je schopný na samostatný výklad témy, ako aj na interaktívnu účasť na rozhovore.

Každá otázka sa skladá z textu v rozsahu 250-300 slov a z úloh súvisiacich s textom (jazyková transformácia, lexikálna, štylistická úloha atď.). 25% textov jazykových otázok sa musí viazať k jazyku, zvykom, tradíciám, kultúre, menšinovej politike atď. Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor otázok z literatúry

Otázku, ktorá súvisí s dielami alebo ich úryvkami vymenovanými v Požiadavkách zo slovenského jazyka a literatúry, vykladá maturant samostatne. Ku každej otázke patrí jedna úloha, ktorá podľa dňa skúšky môže sa zmeniť. Aspoň dve otázky majú obsahovať úlohy súvisiace s literatúrou Slovákov žijúcich v Maďarsku.

Súbor ústnych otázok maturitných tematických okruhov a maturitných tém zo slovenského jazyka a z literatúry podľa časových a vzorných právnych predpisov treba uverejniť. K jednotlivým otázkam patriace úlohy nie sú verejné, spoznať sa dá ich iba na skúške.

Hodnotenie ústnej skúšky

Maximálny počet bodov je 50. Za obsah odpovede z literatúry možno udeliť 25 bodov, za obsah odpovede zo slovenského jazyka 10 bodov a za kvalitu jazyka obidvoch odpovedí 15 bodov.

Hodnotenie skúšky prebieha podľa nasledovných kritérií a za výkon sa udeľuje nasledovný počet bodov. Pri jednotlivých počtoch bodu rozhoduje pomer zhody s kritériami.

Celkový počet bodov za ústnu skúšku

Kvalita obsahu – za odpoveď z literatúry sa udeľuje 25 bodov, za odpoveď zo slovenského jazyka 10 bodov podľa nasledovných kritérií:

– Orientácia v gramatike, literatúre, všeobecný kultúrny rozhľad– Odborné vedomosti– Poznanie textu, porozumenie textu– Schopnosť riešenia problému– Bohatstvo myšlienok– Vlastný názor

- Miera rozboru

Kvalita jazyka – za dve odpovede sa udeľuje 15 bodov podľa nasledovných kritérií:

- Systematizácia, dôraznenie podstaty
- Logickosť myšlienkového pochodu
- Jasná, členená tvorba viet a celého textu
- Používanie adekvátnej slovnej zásoby
- Zrozumiteľnosť výkladu

Celkový počet bodov za ústnu skúšku

Kvalita obsahu – literatúra	25 bodov
Kvalita obsahu – slovenský jazyk	10 bodov
Kvalita jazyka	15 bodov